

Research Paper

Explaining the Model of Good Governance of Sustainable Urban Food Systems ❖

Yāser Gholipour¹, Mohsen Ahadnejād Reveshti^{2*}, Abolfazl Meshkini³

1. PhD Student in Geography and Urban Planning, Department of Geography and Urban Planning, University of Zanjan, Zanjan, Iran.

2. Associate Professor, Department of Geography and Urban Planning, University of Zanjan, Zanjan, Iran.

3. Associate Professor, Department of Geography and Urban Planning, University of Tarbiat Modares, Tehran, Iran.

 DOI: 10.22124/GSCAJ.2023.22592.1180

Received: 2022/07/07

 DOR: 20.1001.1.27831191.1402.4.1.5.1

Accepted: 2022/11/15

Abstract

The concept of food systems as a guiding framework for strategic thinking towards achieving diverse, safe and nutritious food for all has been considered in the process of food policies. Food systems include all actors and activities through global value chains, including input supply, production, processing, distribution, retail, wholesale, food preparation and consumption, along with their effects on the environment, health, and society. The present research was a qualitative research based on the findings of Delphi group interviews. 25 experts were selected as the sample group. Findings showed that the indicators of good governance that were extracted from the research process included participation, legality, accountability, transparency, resilience and flexibility, efficiency and effectiveness, justice, consensual orientation, foresight and responsibility. Themes related to the good governance of sustainable urban food systems were obtained in four dimensions of institutional sustainability, environmental sustainability, economic sustainability and social sustainability. Therefore, the combination of good governance indicators and themes of sustainability of urban food systems, would lead to consequences such as sustainable food security, environmental issues (the erosion of soil, etc.), nutrition and health, economic affairs (efficiency, etc.), and social affairs (equality, etc.). Results showed that without the application of good governance in the management of food systems, the establishment of food justice, equality and realize the right to food, and policy makers at the global, national and local levels would face many challenges. Also, governance with a high level of flexibility and resilience is the most efficient management method that can manage global food systems.

Keywords: Good governance, Food system, Right to food, Urban food security.

Highlight

- By using a system approach, you can examine food planning.
- Institutional sustainability assessment is considered as a new dimension of sustainability of urban food systems.

Extended Abstract

Introduction

Throughout history, food and the city have had a mutual relationship. Food has shaped cities and influenced location, design, economics, and politics, and cities' ability to secure food availability has determined their location. Currently, the world is facing historic challenges related to food, nutrition, agriculture and environment. After making significant strides toward reducing hunger in the past decades, global progress has slowed down and, in some cases, it has been reversed. Unequal access to nutritious food, high rates of malnutrition, including

❖ The present article is taken from the doctoral thesis of the first author entitled "Explanation of the model of future forecasting of urban development and sustainable food security (case study: Rasht city)" which was defended with the guidance of the second author and the advice of the third author at University of Zanjan.

* Corresponding Author: ahadnejad@znu.ac.ir

overweight/obesity and related health problems (e.g. Cardiovascular disease, diabetes, hypertension), unequal presence of infrastructure related to the food system, including markets and storage systems are only some partial problems facing sustainable food in the world. Failure to address the challenges of urban food insecurity, rising food prices and low incomes would have serious unintended consequences for the Global South and undermine efforts to achieve a sustainable urban future. Also, food policy and governance are currently disrupted despite its important role in improving food security and public nutrition in many local and national contexts. More than ever, policymakers need to understand the usefulness of a comprehensive and systemic approach in designing food policies, as well as recognizing the benefits of exchanges and maximizing synergies. In the past decade, scientists and policymakers have called for the development of new governance for food systems to address the global challenges of food security, environmental change, and poverty reduction. One of the main drivers of this call was the global food price crises of 2007/2008 and 2010, which prompted researchers and policy makers to reflect on the deeper and more structural causes of the crisis. In the meantime, the global consensus is that the global food governance system is facing serious challenges and its consequences are the increase of the hungry and the poor all over the world. Therefore, many are calling for fundamental changes in food systems to reduce climate change and improve the level of food security, food safety, environmental sustainability and equality. So that many researchers have emphasized the transition towards new food management in the world.

Methodology

In terms of the work process, the current research was in the category of qualitative research and is based on the findings of the Delphi group interviews. The experts were asked to answer the open research questions. The purpose of creating the expert panel was to select experts with reliable knowledge about good governance and sustainable urban food systems and with different perspectives. After each expert agreed to participate in the study, a detailed description of the project was sent to them via email or WhatsApp along with the research topic and possible questions. The experts were allowed to use the questions that they think would help the research process and solve the research problem, then they sent their answers to the researcher. The number of experts for this research was 25 people. The Delphi method has some weaknesses, including dependence on the careful selection of expert participants, long time required for survey procedures, participant attrition, inability to easily handle inconsistency, and limited interaction among participants (Keeney et al., 2010), researchers tried to control these weaknesses to a large extent. Participants were selected by purposive sampling. The criterion for choosing experts was their availability, expertise and having enough time to complete the Delphi process. At the end of each session, all notes were collected, as collecting research data immediately after the discussion helps to accurately link statements to the specific individual identifiers within each group. Data analysis was done using the Maxqda 2020 software.

Results and discussion

The results have considered the four dimensions of sustainability (institutional, economic, social and environmental) for urban food systems. As the findings showed, good governance indicators of participation, legality, accountability, transparency, resilience and flexibility, efficiency and effectiveness, justice, consensual orientation, foresight and responsibility increase and guarantee the process of achieving the sustainability of urban food systems. In addition to meeting the needs of the current generation about food and food security, these indicators, as independent variables do not reduce the power of the future generation in meeting the needs of food and, put it in line with sustainable urban development.

Conclusion

A sustainable food system contributes to food security and nutrition. In such a way that the economic, social, cultural and environmental foundations are maintained to create food security and nutrition for future generations. That is a sustainable food system must guarantee access to healthy and nutritious food for all human beings. Also, introduce sustainable consumption patterns and put nature-oriented production at the forefront. This food system must be resilient against shocks. So that it shows its flexibility against global environmental changes and guarantees the improvement of human livelihood. This requires the application of good governance principles in the management of urban food systems. The research literature acknowledges that paying attention to urban food systems and urban food security has been neglected, and global food production is more dependent on rural places, and therefore attention has been paid to rural management. Therefore, the governance of urban food systems should be further analyzed and cities should not be considered passive about the food production and management. Thus, the goal of a sustainable urban food system should be to end hunger and achieve healthy diets for all. The required food should be affordable and accessible to all parts of the society. To achieve this goal, a balance must be created between the sustainable use of natural resources and reducing the effects of climate change. Also, in order to eliminate poverty and increase income and wealth, changing food systems must ensure that low-income people could access a healthy diet through the possibility of a living wage.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the persons for scientific consulting in this paper.

Citation:

Gholipour, Y., Ahadnejād Reveshti, M., And Meshkini, A. (2023). Explaining the Model of Good Governance of Sustainable Urban Food Systems. *Geographical Studies of Coastal Areas Journal*, 4 (12), pp. 91-113. DOI: 10.22124/GSCAJ.2023.22592.1180

Copyrights:

Copyright for this article are retained by the author(s), with publication rights granted to *Geographical studies of Coastal Areas Journal*. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

تبیین الگوی حکمروایی خوب سیستم‌های غذای پایدار شهری

یاسر قلی‌پور^۱، محسن احدنژاد روشتی^{۲*}، ابوالفضل مشکینی^۳

۱. دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی شهری، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.

۲. دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.

۳. دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

DOI: 10.22124/GSCAJ.2023.22592.1180

DOR: 20.1001.1.27831191.1402.4.1.5.1

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۴/۱۶

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۷/۳۰

چکیده

مفهوم سیستم‌های غذایی به‌عنوان چارچوبی راهنما برای تفکر استراتژیک به سمت دستیابی به غذای متنوع، ایمن و مغذی برای همه، در فرایند سیاست‌های غذایی مورد توجه قرار گرفته است. سیستم‌های غذایی شامل تمامی بازیگران و فعالیت‌ها در طول زنجیره‌های ارزش جهانی، از جمله عرضه نهاده‌ها، تولید، فرآوری، توزیع، خرده‌فروشی، عمده‌فروشی، تهیه غذا و مصرف مواد غذایی، همراه با تأثیرات آنها بر محیط‌زیست، سلامت و جامعه است. تحقیق حاضر در زمره‌ی تحقیقات کیفی قرار دارد و مبتنی بر یافته‌های حاصل از مصاحبه‌های گروه دلفی است. تعداد کارشناسان ۲۵ نفر انتخاب شدند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد شاخص‌های حکمروایی خوب که از فرآیند تحقیق استخراج شدند، شامل مشارکت، قانونمندی، پاسخگویی، شفافیت، تاب‌آوری و انعطاف‌پذیری، کارایی و اثربخشی، عدالت، جهت‌گیری توافقی، آینده‌نگری و مسئولیت‌پذیری بوده است. مضامین مرتبط با حکمروایی خوب سیستم‌های غذای پایدار شهری در چهار بعد پایداری نهادی، پایداری زیست‌محیطی، پایداری اقتصادی و پایداری اجتماعی به دست آمد. بنابراین ترکیب شاخص‌های حکمروایی خوب و مضامین پایداری سیستم‌های غذای شهری، پیامدهایی مانند امنیت غذایی پایدار، مباحثی مانند امور زیست‌محیطی (فرسایش خاک و ...)؛ تغذیه و سلامت؛ امور اقتصادی (کارآیی و ...) و امور اجتماعی (برابری و ...) را در پی خواهد داشت. نتیجه تحقیق آن است که بدون کاربست حکمروایی خوب در مدیریت سیستم‌های غذایی، امکان برقراری عدالت و برابری غذایی و تحقق حق بر غذا وجود نخواهد داشت و سیاستگذاران در سطح جهانی، ملی و محلی با چالش‌های زیادی روبه‌رو خواهند شد. همچنین حکمروایی با سطح انعطاف‌پذیری و تاب‌آوری بالا، کارآمدترین شیوه مدیریت است که سیستم‌های غذای جهانی را می‌تواند اداره کند.

واژگان کلیدی: حکمروایی خوب، سیستم غذایی، حق بر غذا، امنیت غذای شهری.

نکات برجسته:

- با استفاده از رویکرد سیستمی می‌توان به بررسی برنامه‌ریزی غذا پرداخت.
- ارزیابی پایداری نهادی به‌عنوان بعد جدید پایداری سیستم‌های غذای شهری مطرح است.

* مقاله‌ی حاضر برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول با عنوان "تبیین الگوی آینده‌نگاری توسعه شهری و امنیت غذایی پایدار (مطالعه موردی: شهر رشت)" می‌باشد که با راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم در دانشگاه زنجان دفاع شد.
* نویسنده مسئول: ahadnejad@gmail.com

۱. مقدمه

در طول قرن‌ها، غذا و شهر رابطه‌ی همزیستی داشته‌اند. غذا شهرها را شکل داده و بر مکان، طراحی، اقتصاد و سیاست تأثیر گذاشته است و توانایی شهرها در تضمین موجودی غذا، موقعیت آنها را تعیین کرده است (Steel, 2008). در حال حاضر جهان با چالش‌های تاریخی مرتبط با غذا، تغذیه، کشاورزی و محیط‌زیست مواجه است. پس از طی گام‌های مهم در کاهش گرسنگی در دهه‌های گذشته، پیشرفت جهانی کند شده و در اثر برخی اقدامات، معکوس شده است: در سال ۲۰۱۹، ۶۹۰ میلیون نفر گرسنه تخمین زده شد که در طول چهار سال متوالی افزایش یافت (FAO et al, 2020). دسترسی نابرابر به مواد غذایی مغذی، میزان بالای انواع سوءتغذیه، از جمله اضافه وزن/چاقی و مشکلات بهداشتی مرتبط (مانند بیماری‌های قلبی عروقی، دیابت، فشار خون بالا)، وجود نابرابر زیرساخت‌های مرتبط با سیستم غذایی از جمله بازارها و سیستم‌های ذخیره‌سازی تنها بخشی از مشکلات پیش‌روی غذای پایدار جهان است (Tefft et al, 2021). عدم رسیدگی به چالش‌های ناامنی غذایی شهری، افزایش قیمت مواد غذایی و درآمد پایین، پیامدهای ناخواسته جدی برای جنوب جهانی خواهد داشت و اقدامات دستیابی به آینده‌ی شهری پایدار را تضعیف خواهد کرد (Crush et al, 2020:1). همچنین سیاست و حکمروایی غذایی در حال حاضر با وجود نقش مهمی که در بهبود امنیت غذایی و تغذیه‌ای عمومی در بسیاری از زمینه‌های محلی و ملی دارد، دچار اختلال شده است (Saviolidis et al, 2020:2). سیاستگذاران بیش از هر زمان دیگری نیازمند درک سودمندی رویکرد جامع و سیستمی در طراحی سیاست‌های غذایی و همچنین شناخت مزایای مبادلات و به حداکثر رساندن هم‌افزایی هستند (Dupouya and Gurinovic, 2020:4). در دهه گذشته، هم دانشمندان و هم سیاستگذاران خواستار توسعه حکمروایی جدید برای سیستم‌های غذایی جهت رسیدگی به چالش‌های جهانی امنیت غذایی، تغییرات محیطی و کاهش فقر شده‌اند. یکی از محرک‌های اصلی این فراخوان، بحران‌های جهانی قیمت مواد غذایی در سال‌های ۲۰۰۷/۲۰۰۸ و ۲۰۱۰ بود که محققان و سیاست‌گذاران را بر آن داشت تا در مورد علل عمیق‌تر و ساختاری‌تر بحران تأمل کنند (Hospes and Brons, 2016:13). در این میان اجماع جهانی بر این است که سیستم حکمروایی غذای جهانی با چالش‌های جدی روبه‌روست و پیامدهای آن افزایش گرسنگان و فقرا در سرتاسر دنیاست. در همین راستا بسیاری خواستار تغییر اساسی سیستم‌های غذایی برای کاهش تغییرات آب و هوا و ارتقاء سطح امنیت غذایی، ایمنی مواد غذایی، پایداری محیط‌زیست و برابری هستند (Vignola et al, 2021:3). به طوری که پژوهشگران زیادی بر گذار به سمت مدیریت جدید غذا در جهان تأکید کرده‌اند. هیسوم (۲۰۲۰) با بررسی شواهد از شهرهای سراسر جنوب جهانی به این نتیجه می‌رسد که ساختارهای متکثر مدیریت غذایی سبک شمالی نامناسب هستند و منجر به تغییر ضروری در نتایج سیستم غذایی شهری نمی‌شوند (Haysom, 2020: 373).

سیستم‌های غذایی شهری و تأثیرات آنها بر اکوسیستم‌ها و شرایط اجتماعی-اقتصادی اهمیت فزاینده‌ای پیدا کرده است (Landert et al, 2017:1). مفهوم سیستم‌های غذایی به‌عنوان یک چارچوب راهنما برای تفکر استراتژیک به سمت دستیابی به غذای متنوع، ایمن و مغذی برای همه، در سیاست غذایی محور قرار گرفت (Dupouya and Gurinovic, 2020: 2). یک سیستم غذایی شهری با عملکرد خوب را می‌توان به‌عنوان سیستمی در نظر گرفت که سطح بالایی از امنیت غذایی را برای ساکنان تضمین می‌کند، در حالی که به‌طور همزمان به توسعه اجتماعی و اقتصادی پایدار کمک می‌کند (Ericksen, 2008). امنیت غذایی را می‌توان به این صورت تعریف کرد که «همه مردم، در همه حال، دسترسی فیزیکی، اجتماعی و اقتصادی به غذای کافی، ایمن و مغذی برای برآوردن نیازهای غذایی و ترجیحات غذایی خود برای زندگی فعال و سالم داشته باشند» (FAO, 2009: 1). سیستم‌های غذایی در قلب بسیاری از اهداف توسعه پایدار نهفته است، زمانی که صحبت از رهایی مردم از فقر، پایان دادن به گرسنگی، امکان زندگی در زمین و کاهش تغییرات آب‌وهوایی می‌شود (FAO et al, 2020). با این حال، ظهور گفتمان سیستم‌های غذایی بحث‌های داغی را در مورد مفهوم‌سازی و مفاهیم این اصطلاح ایجاد کرده است، که گواهی بر این واقعیت است که سیستم‌های غذایی اساساً توسط روابط قدرت شکل می‌گیرند (Canfield et al, 2021: 181).

برای دستیابی مؤثر به اهداف تغذیه‌ای، اتخاذ رویکردی جامع از سیستم‌های غذایی پایدار ضروری است که کلیت، کامل‌بودن و چگونگی ارتباط آنها با ابعاد محیطی، اجتماعی و اقتصادی را در نظر بگیرد و همه بخش‌ها و بازیگران کلیدی چشم‌انداز یکسانی داشته باشند، خط‌مشی‌های خود را هماهنگ کرده و اقدامات خود را برای نتیجه غذایی موردنیاز تنظیم نمایند (Dupouya and Gurinovic, 2020:3). دگرگونی سیستم غذایی مستلزم حکمروایی سیستم غذایی برای مقابله با تعاملات بین تولید، فرآوری

و مصرف مواد غذایی، در رابطه با محرک‌های مختلف سیستم‌های غذایی است که توسط نتایج تغذیه‌ای، اجتماعی، زیست‌محیطی و اقتصادی هدایت می‌شوند (Oosterveer et al, 2020:3). دگرگونی سیستم‌های غذایی کلید افزایش امنیت غذایی، ارائه رژیم‌های غذایی سالم برای همه، کاهش بروز بیماری‌های غیرواگیر^۱ و تقویت مدیریت پایدار منابع طبیعی در مواجهه با تغییرات اقلیمی است (Dupouya and Gurinovic, 2020: 2). سیستم‌های غذایی ذاتاً زیرسیستم‌های زیادی را شامل می‌شوند. تصمیماتی که ممکن است بر فعالیت‌ها و نتایج غذایی در طیف وسیعی از مقیاس‌های مکانی، زمانی و قدرت تأثیر بگذارد و بخش گسترده‌ای از بازیگران عمومی و خصوصی را شامل می‌شود (Hospes and Brons, 2016: 15). در این میان وابستگی‌های متقابل بازیگران، فعالیت‌ها و مشکلات درون سیستم غذایی کارآمدی شیوه‌های سنتی و استراتژی‌های حکمروایی را به چالش می‌کشد (Siddiki et al, 2015: 539) و سیستم از پاسخگویی به نیازهای مرتبط با غذا جا می‌ماند. بنابراین، سیستم حکمروایی باید منسجم‌تر و هماهنگ‌تر، یکپارچه‌تر و هماهنگ‌تر و فراگیرتر شود (Candel, 2014: 587)؛ چراکه برنامه‌ریزی غذایی در آینده به بخش مهم و قانونی برنامه‌ریزی در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه تبدیل خواهد شد (Morgan, 2009: 341). حکمروایی به فرایند تعامل و تصمیم‌گیری میان بازیگران دولتی، بخش خصوصی و جامعه‌ی مدنی درگیر در یک مشکل جمعی اشاره دارد که منجر به ایجاد یا تقویت هنجارها، قوانین و نهادهای اجتماعی می‌شود و به ساختار، نقش‌ها و عملکرد نهادها و فرآیندها و سازوکارهای رسمی و غیررسمی برای میانجیگری اختلافات و حمایت از حقوق مربوط می‌شود (Tefft et al, 2021). این امر شامل مکانیسم‌ها، فرایندها و نهادهایی است که از طریق آنها شهروندان و گروه‌ها منافع خود را بیان می‌کنند، حقوق قانونی خود را اعمال می‌کنند، به تعهدات خود عمل می‌کنند و اختلافات خود را با میانجیگری حل می‌کنند. حکمروایی تا حد زیادی تعیین می‌کند که شهرها تا چه میزان می‌توانند به طور مؤثر به مشکلات سیستم غذایی رسیدگی کنند و چگونه راه‌حل‌های محلی می‌توانند به چالش‌های ساختاری سیستم غذایی در سطوح ملی و جهانی کمک کنند (Tefft et al, 2021:20). حکمروایی خوب به نهادها، سیاست‌ها، بودجه‌ها، داده‌ها، مکانیسم‌های حاکمیتی و ظرفیت‌های خاص سیستم غذایی بستگی دارد و فضایی را برای بسیاری از بازیگران جامعه‌ی مدنی و بخش خصوصی ایجاد می‌کند تا در حل مشکلات مشارکت کنند، آگاهی و درک موردنیاز برای توسعه‌ی چشم‌اندازی مشترک را افزایش دهند تا فوریت، انگیزه و انرژی را که زیربنای اراده سیاسی و اقدام سیاسی در حمایت از راه‌حل‌های عمل‌گرایانه است، هدایت کنند.

در قلمرو سیستم‌های غذایی، حکمروایی از ساختارهای تصمیم‌گیری داخلی شرکت‌ها، سازمان‌های غیرانتفاعی و انجمن‌های غیررسمی تا سیاست‌ها و رویه‌های رسمی‌تر دولت‌های ایالتی و مقامات بومی و سپس به توافق‌نامه‌های تجاری و زیست‌محیطی چندجانبه را شامل می‌شود (Andrée et al, 2019: 5). ادبیات آکادمیک در مورد سیستم‌های غذایی نسبتاً جدید است، اما ادبیات مربوط به حکمروایی سیستم غذایی نیز به تازگی در حال ظهور است (Vingola et al, 2021: 7). در واقع حکمروایی سیستم‌های غذایی یک حوزه‌ی پویا و مورد بحث است که توسط شبکه‌های رقیب برای رقابت بر سر منابع، نفوذ و قدرت نابرابر تشکیل شده است (Canfield et al, 2021: 189). حکمروایی به طور ضمنی به‌عنوان عامل پشتیبان در بسیاری از بحث‌های مربوط به سیستم غذایی و به صراحت در رابطه با جنبه‌های خاص فعالیت‌ها، فضاها و بازیگران مختلف سیستم‌های غذایی (Hospes and Brons, 2016:14) مطرح بوده است. شکست‌های سیاست‌های غذایی و ساختارهای حاکمیتی به بی‌توجهی به اصول زیربنایی حکمروایی خوب مانند اثربخشی، پاسخگویی، برابری و انصاف مربوط می‌شود که برای رسیدگی به علل ریشه‌ای ناامنی غذایی و ریشه‌کن کردن گرسنگی ضروری است (Candel, 2014: 587).

در تحقیق حاضر هدف تبیین الگوی حکمروایی خوب سیستم‌های غذای شهری است؛ به طوری که الگوی پایداری از شیوه‌ی مدیریت سیستم‌های غذایی شهری ارائه گردد تا خروجی و پیامد آن امنیت غذایی پایدار در مناطق شهری باشد. در این مقاله سیستم‌های غذایی به‌عنوان «فعالیت‌ها و نتایج اعم از تولید تا مصرف، که هر دو بعد انسانی و محیطی را در بر می‌گیرد» (Ericksen, 2008: 240)، با هدف دستیابی به امنیت غذایی؛ یعنی زمانی که همه‌ی مردم، در همه‌ی زمان‌ها، دسترسی فیزیکی و اقتصادی به غذای کافی، ایمن و مغذی برای رفع نیازهای غذایی و ترجیحات غذایی برای زندگی فعال و سالم داشته باشند (FAO, 1996)، تعریف شده است. در همین راستا سؤال اصلی تحقیق بر این گزاره استوار است که الگوی اثرگذاری حکمروایی خوب بر سیستم‌های پایدار غذای شهری، چگونه الگویی است؟

۲. مبانی نظری

منظور از حکمروایی، روابط، فرایندها، قواعد، رویه‌ها و ساختارها (اعم از نهادی و گفت‌مانی) است که از طریق آنها قدرت و کنترل اعمال می‌شود و تصمیم‌گیری می‌شود. منظور از حکمروایی، روابط، فرایندها، قواعد، رویه‌ها و ساختارها (اعم از نهادی و گفت‌مانی) است که از طریق آنها قدرت و کنترل اعمال می‌شود و تصمیم‌گیری صورت می‌گیرد. با توجه به نقش‌های رسمی و غیررسمی طیف وسیعی از بازیگران در فرایندهای سیاست‌گذاری، فرایندهای حکمرانی بیش از دولت و سازمان‌های مرتبط با آن است (Minnery, 2007: 330; Jessop, 2002). مفهوم حکمروایی از دو جهت ما را ورای مفهوم حکومت قرار می‌دهد. در ابتدا، تصدیق می‌کند که همیشه بازیگران و دیدگاه‌های متعددی در ساختارهای تصمیم‌گیری عمومی دخیل هستند، که نیاز به تأمل انتقادی در مورد شکل ظاهری آن ساختارها و پیامدهای آنها دارد (Torfinn, 2010; Jessop, 1998). دوم، مفهوم حکمروایی در یک بستر دموکراتیک اغلب مبتنی بر این فرض هنجاری است که مشارکت بیشتر بازیگران غیردولتی (بخش خصوصی، سازمان‌های جامعه مدنی) نه تنها سودمند، بلکه مطلوب است و بر مشارکت گسترده‌تری مبتنی است که فرایندهای حکمروایی می‌تواند مؤثرتر از حکومت‌هایی باشد که به تنهایی در دستیابی به اهداف مشترک و عمومی عمل می‌کنند (Minnery, 2007; Kooiman, 2003). سازمان ملل، حکمروایی را چنین تعریف می‌کند: «اعمال اختیارات اقتصادی، سیاسی و اداری برای مدیریت امور یک کشور در سطوح مختلف (UN, 2012). در مجموع، بیشتر تعاریف ساختارهای نهادی، روابط بین بازیگران عمومی و خصوصی و یا سازمان‌ها، فرایندهای تصمیم‌گیری و مشوق‌ها را در بر می‌گیرد. حکمروایی شامل ظرفیت عمل، قدرت عمل و تعهد به عمل است. نیاز به پاسخگویی، مسئولیت‌پذیری و شفافیت دارد (Gillespie, 2013: 56). سیستم‌های غذایی شامل طیف وسیعی از فعالیت‌ها در تولید، پردازش، توزیع، بازاریابی، آماده‌سازی، مصرف و دفع کالاهایی است که از کشاورزی، جنگلداری یا شیلات از جمله واردات مورد نیاز و صادرات کالاهای تولید شده سرچشمه می‌گیرد. سیستم‌های غذایی متشکل از کانال‌های سنتی، مدرن و غیررسمی، افراد و مؤسساتی است که آغازگر یا مانع تغییر در سیستم‌ها و همچنین محیط‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فناوری هستند که این فعالیت‌ها در آن انجام می‌شود. این تعریف شامل امنیت غذایی و مجموعه‌ی وسیع‌تری از سیستم‌هایی است که غذا در آن‌ها عمل می‌کند. سیستم‌های غذایی شهری، به‌ویژه، فعالیت‌هایی را که در نواحی شهری و حومه‌ی شهری رخ می‌دهند و یا تحت تأثیر قرار می‌دهند (FAO, 2017) تقویت می‌کنند. سیستم‌های غذایی توسط پانل تخصصی کارشناسان به‌عنوان کلیه عناصر (محیط‌زیست، افراد، نهاده‌ها، فرایندها، زیرساخت‌ها، مؤسسات و ...) و فعالیت‌هایی که به تولید، پردازش، توزیع، تهیه و مصرف غذا و خروجی‌های این فعالیت‌ها، از جمله پیامدهای اجتماعی-اقتصادی و زیست‌محیطی مربوط هستند، تعریف می‌شوند (HLPE, 2017: 11). این تعریف به‌جای ادغام تمام فعالیت‌های کشاورزی و مواد غذایی در یک چارچوب واحد اشاره می‌کند (Vignola et al, 2021: 6).

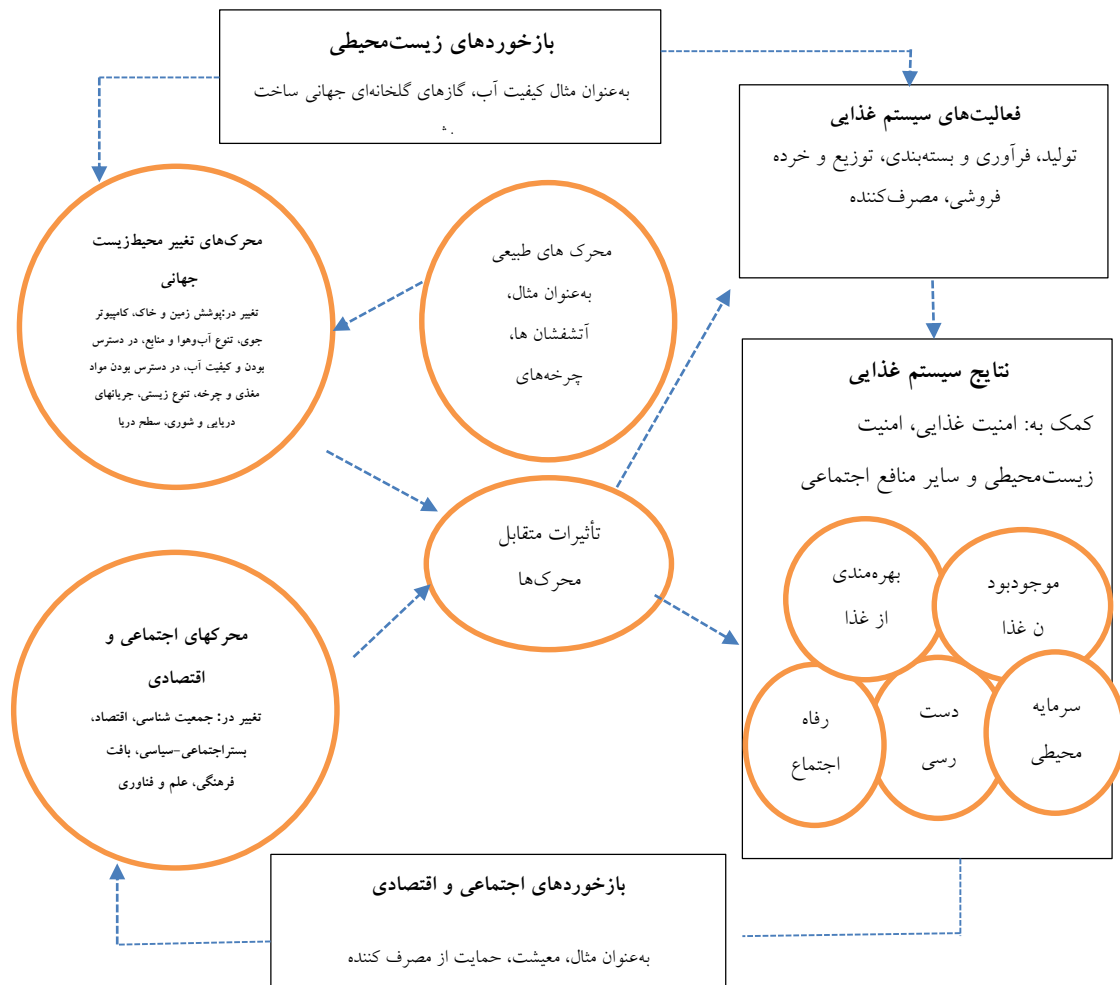
سیستم جهانی غذا یک سیستم از سیستم‌ها و متشکل از یک زنجیره تأمین غذا و سیستم‌های محیطی، صنعتی و تجاری است که خود این سیستم‌ها، مستقل، ناهمگن و پیچیده هستند (Hipel et al, 2010: 13). سیستم غذایی پایدار به‌عنوان «سیستم غذایی که امنیت غذایی و تغذیه را برای همه فراهم می‌کند، به گونه‌ای که پایه‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی برای تولید امنیت غذایی و تغذیه برای نسل‌های آینده به خطر نیفتد» تعریف می‌شود (HLPE, 2014). سیستم‌های غذایی پایدار باید نتایج مطلوب مرتبط با ابعاد سه‌گانه پایداری ایجاد کند و به این ترتیب از نظر اقتصادی سودآور بوده، منافع متعادل و عادلانه‌تری برای جامعه به ارمغان بیاورد و تأثیر زیست‌محیطی مثبت یا خنثی داشته باشد (FAO, 2018).

وانگ و همکاران (۲۰۲۲) چارچوب دیگری را برای سیستم‌های غذایی ارائه کرده‌اند. چارچوب پیشنهادی آنها نشان می‌دهد چگونه عوامل مختلفی که بر زنجیره‌های تأمین، رفتارهای مصرف‌کننده و رژیم‌های غذایی عمل می‌کنند می‌توانند بر سیستم‌های غذایی و تغذیه تأثیر بگذارند (Wang et al, 2022: 3). ساندکویست (۲۰۰۵) در تعریف سیستم غذایی آن را کل بخش تولید مواد غذایی در اقتصاد (شامل مزارع، پردازش و بازاریابی برای مواد غذایی) و همچنین مصرف مواد غذایی می‌داند (Sundkvist et al, 2005: 118). در تعریفی دیگر از اریکسن سیستم‌های غذایی عبارتند از: (الف) فعل و انفعالات بین و درون محیط‌های زیستی ژئوفیزیک و انسانی، که مجموعه‌ای از فعالیت‌ها را تعیین می‌کند. (ب) خود فعالیت‌ها (از تولید تا مصرف)؛ (ج) نتایج فعالیت‌ها (کمک به امنیت غذایی، امنیت محیطی و رفاه اجتماعی). و (د) سایر عوامل تعیین‌کننده امنیت غذایی (که تا حدی از تعاملات موجود در بند الفناشی می‌شود (Ericksen, 2008: 234). مفهوم‌سازی سیستم‌های غذایی توسط اریکسن (۲۰۰۸)

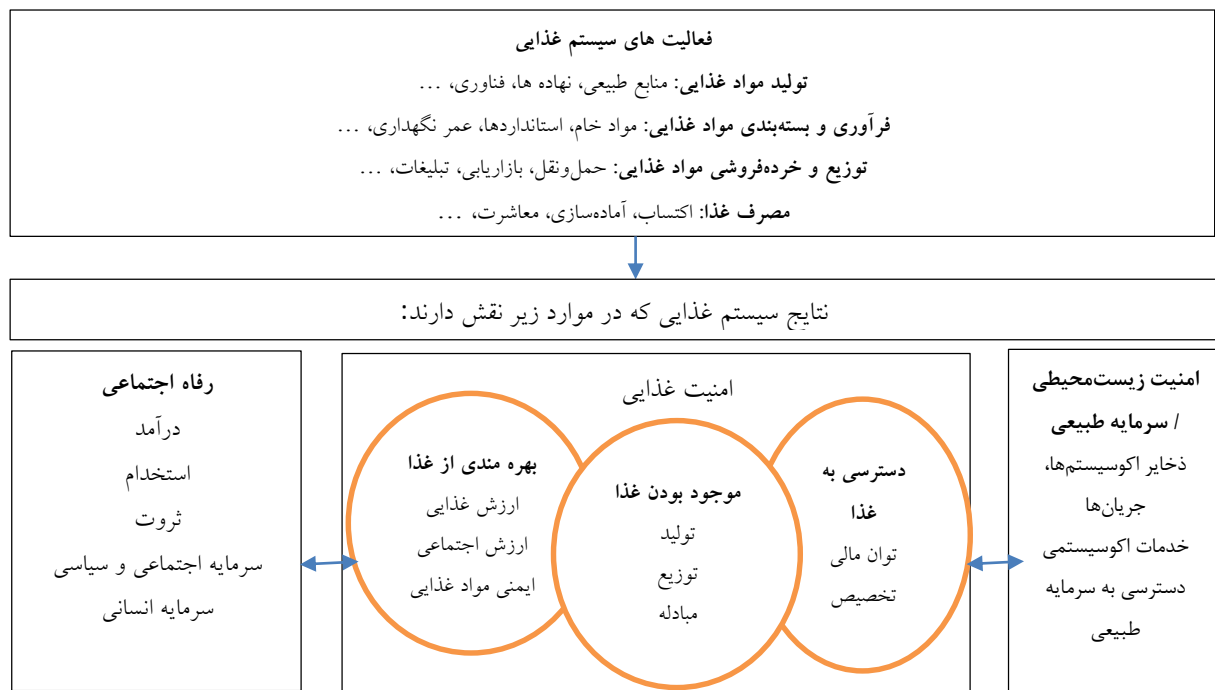
یکی از جامع‌ترین مدل‌ها در این زمینه است. او اولین کسی بود که سیستم‌های غذایی را با تمرکز بر سیستم‌های طبیعی و خواص آنها مفهوم‌سازی کرد. با این حال، پس از انتشار کار او، تعاریف کمتر جامعی با تمرکز بر فعالیت‌ها و زنجیره‌های غذایی ایجاد شده است، مفهوم‌سازی او تأثیرگذار بوده و توسط نویسندگان دیگر مورد استفاده قرار گرفته است (مانند یو^۱ و همکاران، ۲۰۱۲؛ اینگرام^۲، ۲۰۱۱؛ اینگرام و همکاران، ۲۰۱۱، وایت^۳ و همکاران، ۲۰۱۰) تعریف اریکسن از سیستم‌های غذایی که شامل فعالیت‌ها و پیامدها است، توسط هایسوم^۴ (۲۰۱۴)، پیرا^۵ (۲۰۱۴) و ورمولن^۶ و همکاران پذیرفته شده است. مفهوم‌سازی او به ما کمک می‌کند تا پیچیدگی و اجزای سیستم‌های مواد غذایی را به‌عنوان سیستم‌های اجتماعی-اکولوژیکی سازگار و خودتنظیم‌کننده در سراسر زنجیره کالا از تولید تا مصرف درک کنیم. باوجود جامعیت، مفهوم‌سازی اریکسن از سیستم غذایی به صراحت به بازیگران و حکمروایی به‌عنوان بخش محرک سیستم غذایی توجه نمی‌کند. چارچوب اریکسن نه بازیگران و نه نهادها و نه سیاست‌های داخل و خارج سیستم‌های غذایی را نشان می‌دهد (F and BKP, 2019: 2). نقد هایسوم (۲۰۱۴) این است که اریکسن به نحوه شکلگیری سیستم غذایی توسط سیاست‌ها توجهی نمی‌کند. می‌توانیم اضافه کنیم که مفهوم‌سازی اریکسن، سازمان سیاسی و سیاست را به‌عنوان دو بعد دیگر حکمروایی در کنار سیاست‌ها مورد توجه قرار نمی‌دهد (Treib et al., 2007:12). در تعاریف بالا از سیستم‌های غذایی، تنها یک نویسنده به صراحت از حکمروایی به‌عنوان جزئی از سیستم غذایی یاد کرده است (Vermeulen et al., 2012). اولسون^۷ و همکاران (۲۰۱۴) به سیاست به‌عنوان یک بعد از حکمروایی اشاره کرده‌اند، یعنی: نهاد‌های مربوط به غذا. از آن زمان چندین نویسنده چارچوب‌هایی را برای تجزیه و تحلیل سیستم‌های غذایی ارائه کرده‌اند، اما سوپل و همکاران (۱۹۹۸) اشاره کرد که تعداد کمی از مدل‌های موجود سیستم را به طور گسترده توصیف می‌کنند و بیشتر بر یک دیدگاه انضباطی یا یک بخش از سیستم متمرکز هستند. اینگرام و همکاران در توضیح مدل اریکسن بیان می‌کنند سیستم‌های غذایی شامل تعدادی فعالیت است که منجر به تعدادی از نتایج امنیتی غذایی می‌شود. سیستم‌های غذایی فعالیت‌ها عبارتند از: تولید غذا؛ فرآوری مواد غذایی؛ بسته‌بندی و توزیع مواد غذایی؛ و خرده‌فروشی و مصرف مواد غذایی. همه این فعالیت‌ها توسط تعدادی از عوامل (تعیین‌کننده‌ها) مشخص می‌شوند. برای مثال، عوامل تعیین‌کننده «بسته‌بندی و توزیع مواد غذایی، شامل ظاهر مطلوب محصول نهایی و سایر خواسته‌های خرده‌فروش، ماندگاری مورد نیاز، زنجیره سرمایه‌ی و/یا زیرساخت‌های حمل‌ونقل، زیرساخت‌های جاده‌ای، ریلی و کشتی‌رانی، مقررات تجاری، انبارها و ... است (شکل ۳). انجام این فعالیت‌ها منجر به تعدادی پیامد می‌شود که نه تنها به امنیت غذایی کمک می‌کند، بلکه به مسائل زیست محیطی و سایر مسائل رفاه اجتماعی نیز مربوط می‌شود (شکل ۳). هم فعالیت‌ها و پیامدهای آن‌ها تحت تأثیر محرک‌های تغییر محیط‌زیست و اجتماعی-اقتصادی است و هم محرک‌ها تحت تأثیر بازخوردهای زیست محیطی، امنیت غذایی و سایر پیامدهای اجتماعی فعالیت‌ها قرار دارند (شکل ۴). بسیاری از عوامل مستقیماً با سیستم غذایی مرتبط نیستند (مانند استفاده از سوخت فسیلی به طور کلی، شهرنشینی)، تغییر کاربری اراضی، تشدید شیوه‌های کشاورزی، بهره‌برداری بیش از حد از شیلات، پردازش مواد غذایی و حمل و نقل و ... اما همه محرک‌های اصلی تغییر محیط‌زیست جهانی هستند (Ingram, 2011:7).

1. Yu
2. Ingram
3. White
4. Haysom
5. Pereira
6. Vermeulen
7. Olson

شکل ۳. سیستم‌های غذایی و محرك‌های آن‌ها (Ericksen, 2008:239)

شکل ۴. اجزای سیستم‌های غذایی (Ericksen, 2008: 239)

از این رو، سیستم‌های غذایی مجموعه‌های پیچیده، متنوع و خودسازمان‌دهنده‌ای هستند که در آن ذینفعان نسبتاً مستقل دارای منافع، ارزش‌ها و دیدگاه‌های رقابتی هستند، و در آن‌ها تحول تا حد زیادی به تمایل و ظرفیت بازیگران وابسته به یکدیگر برای تطبیق و هدایت تفاوت‌ها و هدایت کار به سمت آینده‌ای قابل قبول و متعامل بستگی دارد (Leeuwis et al, 2021:764). این پیچیدگی طراحی سیاست و مداخله را بسیار چالش برانگیز می‌کند، زیرا به هم‌پیوستگی و پویایی می‌تواند به راحتی منجر به نتایج پیش‌بینی‌نشده و پیامدهای ناخواسته شود (Grant, 2015: 87). پایداری باید به‌عنوان معیار اصلاح سیستم‌های غذایی عمل کند و برای بازتاب ماهیت سیستم‌های غذایی، باید در مقیاس‌ها و ابعاد مناسب تعریف شود. اولاً، پایداری نباید صرفاً با در نظر گرفتن سهم سیستم‌های غذایی در گرمایش جهانی یا عبور از مرزهای سیاره‌ای ارزیابی شود (Rockström et al, 2009)، بلکه باید در سطوح زیرجهانی، جایی که تغییرات تغییر می‌کند، مورد ارزیابی قرار گیرد. ممکن است رخ دهد که بر تعادل جهانی تأثیر بگذارد (Steffen et al., 2015: 736). دوم، پایداری سیستم‌های غذایی باید فراتر از ابعاد محیطی باشد و این فرایند باید تضمین کند که الزامات پایداری سیاسی - مشروعیت حکمروایی سیستم‌های غذایی و سیاست‌هایی که آنها را هدایت می‌کنند - در کنار ابعاد پایداری اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی پیش‌بینی‌شده است (IPES-FOOD', 2015: 4). حکمروایی غذا اغلب مستلزم مدیریت منابع طبیعی، کالاها و مسائل اجتماعی-اقتصادی است که معمولاً مجموعه وسیعی از نهادها و مکانیسم‌ها را در بر می‌گیرد (Van Bers et al, 2019: 96). حکمروایی در زمینه سیستم‌های غذایی به فرایندها و کنشگران و نهادهایی اطلاق می‌شود که تصمیم‌گیری و فعالیت‌های مربوط به تولید، توزیع و مصرف مواد غذایی را شکل می‌دهند. حکمروایی سیستم‌های غذایی شهری را می‌توان به‌عنوان مکانیسم‌ها و فرآیندهای موجود در مناطق شهری و حومه‌ی شهری که به طور گسترده به کشاورزی، غذا، اکوسیستم‌ها و سلامت مربوط می‌شود برای ذینفعان برای بیان منافع خود، میانجیگری اختلافات خود و هماهنگی پیرامون نهادهای دولتی درک کرد (Treff et al, 2021: 4). حکمروایی شهری می‌تواند به طور بالقوه بر تمام بخش‌های سیستم غذایی شهری تأثیر بگذارد. فعالیت‌های کلیدی حکمروایی که می‌تواند بر سیستم‌های غذایی شهری تأثیر بگذارد شامل موارد زیر است: تأمین زیرساخت‌هایی مانند آب، برق و جاده‌ها که برای پردازش، توزیع و ذخیره‌سازی مواد غذایی ضروری هستند. ارائه حمایت (مشاوره، اعتبار، مشوق‌های مالیاتی و غیره) برای تولید و فرآوری مواد غذایی. محیط نظارتی، که می‌تواند شامل «برنامه‌ریزی کاربری زمین و سایت‌های خرده‌فروشی، قوانین ساعات خرید، مقررات بازار کار، و کدهای تبلیغاتی، قوانین ادعاهای سلامت و حمایت از مصرف‌کننده» باشد (Dixon, 1999: 155). آموزش و افزایش آگاهی (چه رسمی و چه غیر رسمی) در مورد تغذیه و رژیم غذایی می‌تواند بر انواع مواد غذایی که تولید و مصرف می‌شود تأثیر بگذارد (Smit, 2016:81). حکمروایی سیستم غذایی چالش‌برانگیز است؛ زیرا با ترکیبی از تأمین مواد غذایی که بر زندگی روزمره‌ی همه‌ی انسان‌ها تأثیر می‌گذارد سروکار دارد (Parsons and Hawkes, 2018:15). این چالش‌ها به دلیل پویایی‌های مکانی و زمانی شدید (اجتماعی و مادی) پیچیده‌تر می‌شوند (Duit and Galaz, 2008: 316) و شامل فرایندهای تصمیم‌گیری پیچیده است (Hooghe and Marks, 2003: 235). یک چالش خاص در حکمروایی سیستم‌های غذایی، فقدان یک چشم‌انداز مشترک در مورد آنچه که باید برای آن هدف قرار گیرد است. همانطور که بنه^۲ و همکاران (۲۰۱۹) نشان دادند، توافق مشترکی وجود دارد که سیستم‌های غذایی فعلی شکست می‌خورند، اما در مورد دلایل این شکست و همچنین در مورد اینکه چه راه‌حلی باید جستجو شود، اختلافات گسترده‌ای وجود دارد (Béné et al, 2019: 118).

جدول ۱. حکمروایی خوب برای امنیت غذایی در شهرها

اصول	شرح و ارزیابی
اثر بخشی و کارایی	ارزیابی از طریق معیارهایی برای مدیریت موفق شبکه مانند ایجاد اعتماد، ایجاد درک مشترک، و روشن کردن نقش‌ها و مسئولیت‌ها (Klijn, 2012; Sørensen & Torfing, 2007)
برابری و انصاف	عدم تبعیض یا حذف هیچ گروهی در رویه‌ها و اقدامات ابتکاری مربوطه، نابرابری‌ها را کاهش می‌دهد.
پاسخگویی	نظارت و ارزیابی عملکرد و فرایند. تصمیم‌گیرندگان در برابر افرادی که به آنها خدمت می‌کنند پاسخگو هستند و عملکرد آنها را نظارت و ارزیابی می‌کنند
مسئولیت‌پذیری	مکانیسم‌های حکمروایی می‌تواند به هم‌هی ذینفعان و نیازهای واقعی و منافع آنها در یک بازه‌ی زمانی معقول خدمت‌رسانی کند.
شفافیت	اطلاعات آزادانه و در دسترس عموم است. مردم در مورد تصمیمات و اینکه چه کسی در قبال چه چیزی پاسخگو است، مطلع می‌شود.
مشارکت	مردم می‌توانند در برنامه‌ریزی، طراحی، نظارت و ارزیابی تصمیمات مؤثر بر آنها مشارکت کنند. طبقه‌بندی مشارکت عمومی معمولاً بر اساس درجات زیر است: عدم مشارکت (دستکاری)، مشارکت آشکار (اطلاعات، مشاوره، مشارکت فعال) و قدرت شهروندی (مدیریت، تصمیم‌گیری) (Arnstein, 1969)
قانونمندی	مکانیسم‌های حکمروایی از حمایت از حقوق بشر و رویکرد حق بر غذا استفاده می‌کنند

(FAO, 2011: 25)

گیلپسی و همکاران (۲۰۱۹) تعاریف مربوط به حکمروایی را یکپارچه کرده و مؤلفه‌های اصلی حکمروایی مؤثر بر تغذیه را به صورت شکل ۳ برجسته کرده‌اند. آنها مؤلفه‌های تعهد و قدرت سیاسی^۱، رهبری^۲، پاسخگویی^۳، انسجام سیاسی^۴، داده و دانش^۵ و ظرفیت^۶ را بر حکمروایی تغذیه مؤثر می‌دانند (Gillespie et al, 2019: 14). عرضه‌ی غذا، محیط‌های غذایی و رفتار مصرف‌کننده عناصر ضروری سیستم‌های غذایی هستند که تغذیه و ارتباط با سلامت را تعیین می‌کنند (HLPE, 2017).

۳. پیشینه پژوهش

حکمروایی جهانی (در مورد غذا و تغذیه) شامل نهادها و سازمان‌های رسمی و غیر رسمی و قوانین، هنجارها و استانداردهایی است که این سازمان‌ها را هدایت می‌کند (Von Braun, 2018: 64). در پیرامون بحث‌های بین‌المللی، موضوع غذا به‌عنوان یک مشکل اصلی توسعه بشری مورد توجه فزاینده‌ای قرار گرفته است. به طوری که بحث آکادمیک و سیاسی برای مفهوم‌سازی مشکل غذا در کنفرانس‌های بین‌المللی غذا تجلی یافته است. در خلال اجلاس رسمی جهانی غذا در سال ۱۹۹۶، مفهوم پذیرفته‌شده‌ی امنیت غذایی توسعه یافت. بعدها، با دیدگاهی انتقادی‌تر، در طی اجلاس جهانی غذا (۲۰۰۱) در لاهابانا، مفهوم استقلال غذایی^۷ نه تنها شامل نیازهای انسانی، بلکه همچنین به‌عنوان حق مردم برای تعریف استراتژی‌های غذایی خود (تولید، توزیع و مصرف) در جهت تضمین حق غذا^۸ و حمایت از استراتژی‌های پایدار مورد توجه قرار گرفت (Sonnino, 2016: 193). در سال ۲۰۱۰ جنبش بهبود تغذیه^۹ راه جدیدی را برای همکاری مشترک در راستای پایان دادن به سوءتغذیه در همه‌ی اشکال آن، با رهبری دولت‌های کشورهای عضو، مردم - جامعه‌ی مدنی، سازمان ملل متحد، مشارکت‌کنندگان، شرکت‌ها و محققان - را در یک تلاش جمعی برای بهبود تغذیه متحد کرده است. استراتژی و نقشه راه این جنبش (۲۰۱۶-۲۰۲۱) به روشن شدن اهمیت تغذیه به‌عنوان یک دستور کار جهانی و برنامه‌ای در جهت دستیابی به وعده‌ی اهداف توسعه پایدار (SDGs) کمک کرده است. در مجمع جهانی بهداشت در سال ۲۰۱۲، کشورهای عضو، اهداف تغذیه‌ی جهانی را تا سال ۲۰۲۵ برای بهبود تغذیه‌ی

1. Political commitment and power
2. Leadership
3. Accountability
4. Policy coherence
5. Data & knowledge
6. Capacity
7. food sovereignty
8. Right to Food
9. Scaling up Nutrition

مادر، نوزاد و کودک خردسال تأیید کردند. به دنبال آن دومین کنفرانس بین المللی تغذیه (ICN2) توسط سازمان غذا و کشاورزی (FAO) و سازمان بهداشت جهانی (WHO) در نوامبر ۲۰۱۴ برگزار شد. در سال ۲۰۱۵، دستور کار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار هفده هدف توسعه‌ی پایدار (SDGs) را راه‌اندازی کرد. هدف ۲ صراحتاً پایان‌دادن به گرسنگی و همه‌ی اشکال سوءتغذیه تا سال ۲۰۳۰ است، اگرچه اکثر اهداف توسعه‌ی توسعه پایدار دارای پیامدهایی برای تغذیه و بالعکس هستند (Development Initiatives, 2017). در آوریل ۲۰۱۶، زمانی که مجمع عمومی سازمان ملل متحد (UNGA) دهه‌ی اقدام سازمان ملل در مورد تغذیه (۲۰۱۶-۲۰۲۵) را آغاز کرد، شتاب بیشتر شد. رکن ششم این دهه، بر بازنگری، تقویت و ارتقای حکمروایی تغذیه و پاسخگویی متمرکز است. به‌تازگی در آخرین اجلاس جهانی غذا (۲۰۲۱)، بر رابطه‌ی حیاتی بین استراتژی‌های سیستم غذایی و دستیابی به هدف پایدار ۲ (گرسنگی صفر) تأکید شده است. پیمان سیاست غذایی شهری میلان (MUFPP) در سال ۲۰۱۵ توسط نمایندگان از ۱۳۲ شهر امضا شد و وعده‌ی افزایش همکاری در پایدارتر کردن سیستم‌های غذایی شهری را می‌دهد. در حالی که پیمان میلان چارچوبی را برای انتقال به سمت سیستم‌های غذایی شهری پایدارتر فراهم می‌کند، انتظار می‌رود اهداف توسعه‌ی پایدار این فرایند را بیشتر ترویج کند.

این کنفرانس‌ها و برنامه‌ها شامل دستور کار ۲۰۳۰، کنفرانس تغییر اقلیم (COP21)، چارچوب سندای برای کاهش خطر بلایا در سال ۲۰۱۵ و بعد از آن دستور کار جدید شهری در سال ۲۰۱۶ و ... است. اگرچه اخیراً توجه بیشتری به برنامه‌ریزی سیستم غذایی از طریق طرح‌هایی مانند دستور کار شهری جدید (Watson, 2018)، پیمان غذایی میلان (Blay-Palmer, 2018) و برنامه‌ی سیستم غذایی شهر-منطقه فائو معطوف شده است، اما به‌طور مشخص در هدف ۱۱ توسعه‌ی پایدار وجود ندارد (Battersby, 2017). در همین راستا تحقیقات چندی در رابطه با حکمروایی غذا و سیستم‌های غذایی در سطح جهانی انجام شده است.

اسمیت (۲۰۱۶) معتقد است برای بهبود امنیت غذایی شهری در آفریقا باید فرایندهای حکمروایی شهری موجود و تأثیرات آنها بر سیستم‌های غذایی شهری بهتر درک شود. به‌طوری‌که مدیریت سیستم‌های غذایی شهری در آفریقا با طیف وسیعی از بازیگران حکومتی و برنامه‌های رقابتی پیچیده است. این بازیگران حکومتی بر سیستم‌های غذایی شهری و در نتیجه بر امنیت غذایی شهری به روش‌های مختلف تأثیر می‌گذارند، از جمله: تأثیر بر تولید مواد غذایی (مانند کشاورزی شهری و حومه‌ی شهری)، تأثیر بر توزیع مواد غذایی؛ تأثیر بر خرده‌فروشی مواد غذایی توسط بازرگانان رسمی و غیر رسمی؛ و تأثیر بر ایمنی مواد غذایی. ژانگ^۱ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی برنامه‌ریزی سیستم غذایی را برای دستیابی به هدف گرسنگی صفر حیاتی ارزیابی کرده‌اند. با این حال، بحث‌های کمی در مورد برنامه‌ریزی جامع برای امنیت غذایی وجود دارد و اطلاعات کمی در مورد وضعیت شهرهای چین وجود دارد. تکامل برنامه‌ریزی سیستم غذایی افزایشی در نانچینگ درس‌های ارزشمندی را برای سایر شهرهایی که با چالش‌ها و کمبودهای امنیت غذایی و منابع مالی روبرو هستند، ارائه می‌کند. کاهش ناامنی غذایی یک چالش مداوم برای دولت‌های شهری جهان جنوب است و برنامه‌ریزی جامع ابزار مفیدی برای مقابله با چالش ناامنی غذایی شهری است.

فانگیو^۲ و همکاران (۲۰۲۱) در تحقیقی عنوان کرده‌اند حکمروایی امنیت غذایی و تغذیه در دستیابی به اهداف توسعه‌ی پایدار حیاتی است. با این حال، نقش حکمروایی در شکل‌دهی و پیشگیری از خطر ناامنی غذایی پیچیده و به خوبی درک نشده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که اسواتینی دارای قدرت متوسط، حکمروایی غذایی است. بازیگران زیادی در این روند دخالت دارند که برای کسب موفقیت بیشتر در حوزه‌ی حکمروایی غذایی باید همکاری چندگانه در بین آنها تقویت گردد.

زربیان^۳ و دی. لوییس. رومرو^۴ (۲۰۲۱) شهرها را درگیر نگرانی‌های امنیت غذایی می‌دانند که از مرزهای آنها فراتر می‌رود و مدیریت غذا را به سطح محلی‌تر تغییر می‌دهد. به‌طوری‌که ترتیبات مدیریت غذای شهری جدید می‌تواند راه‌حل‌های فراگیرتر و دموکراتیک‌تری برای امنیت غذایی ایجاد کند. مطالعه‌ی آنها نشان می‌دهد که ارزیابی‌های انتقادی حکمروایی امنیت غذایی می‌تواند کاستی‌های سیستم فعلی را شناسایی کرده و به رفع موانع فعلی برای حکمروایی خوب کمک کند.

1. Zhong
2. Phungwayo
3. Zerbian
4. De Luis Romero

کریمی‌فرد (۱۳۹۹) در تحقیق خود به این نتیجه رسیده است که اگر کولوژی این پتانسیل را دارد که به صورت محلی بخش اعظم غذای مورد نیاز جوامع روستایی و شهری بویژه در جهانی که با تغییرات آب‌وهوایی و سایر اختلالات مانند بیماری همه‌گیر کووید ۱۹ تهدید می‌شود، را ایجاد کند. همچنین حاکمیت مواد غذایی از حقوق افراد و ملت‌ها برای کنترل سامانه‌های غذایی خود، از جمله بازارها، مدل‌های تولید، فرهنگ و محیط‌های غذایی دفاع می‌کند. با این حال ادبیات موجود بر روی مصرف‌کننده شهری در توسعه و احیای سامانه‌های مواد غذایی محلی در شهرها، تقریباً چارچوب حاکمیت مواد غذایی را نادیده می‌گیرند.

۴. روش پژوهش

تحقیق حاضر از لحاظ فرایند انجام کار در زمره‌ی تحقیقات کیفی قرار دارد و مبتنی بر یافته‌های حاصل از مصاحبه‌های گروه دلفی است. روش دلفی یک تکنیک تحقیقاتی تثبیت شده است که به دنبال ارائه نظر گروهی قابل اعتماد با استفاده از قضاوت کارشناسان است (Landeta, 2006). در این زمینه، تکنیک دلفی به دلایل زیادی راهبرد ایده آل برای دستیابی به هدف مطالعه است. زیرا در نظرسنجی دلفی، اجماع با قرار دادن گروهی از متخصصان در معرض مجموعه‌ای از پرسشنامه‌های عمیق با بازخورد نظرات کنترل شده به دست می‌آید (Danladi et al, 2018: 7). از متخصصان امر خواسته شد به سؤالات باز تحقیق پاسخ دهند. هدف از ایجاد پانل تخصصی، انتخاب کارشناسانی با دانش قابل اعتماد در مورد حکمروایی خوب و سیستم‌های غذایی پایدار شهری و با دیدگاه‌های مختلف بوده است. مستقیماً پس از موافقت هر متخصص برای شرکت در مطالعه، شرح مفصلی از پروژه از طریق ایمیل یا واتس‌آپ به همراه موضوع تحقیق و سؤالات احتمالی برای آنها ارسال شد. به کارشناسان اجازه داده شده تا از سؤالاتی که به تصور آنها به فرآیند تحقیق و حل مسأله تحقیق کمک می‌رساند، استفاده کرده و پاسخ آنها را نیز برای محقق ارسال نمایند. در این میان تعامل بین تمام اعضای میزگرد که دارای مهارت‌ها، دانش و تخصص‌های متنوعی در زمینه موضوع از دیدگاه‌های مختلف هستند، ممکن است منجر به راه‌حل بهتری شود (Gharaibeh, 2014). انعطاف‌پذیری دلفی این است که هیچ دستورالعمل استاندارد رسمی را در مورد روش‌شناسی کلی تجویز نمی‌کند و قاعده‌ای برای تعداد مراحل و تعداد متخصصان و معیارهای انتخاب اعضای پانل و ... وجود ندارد (Nayyar et al, 2019: 3). اگرچه در برخی از مطالعات، ترکیبی ناهمگن از ۱۵ تا ۳۵ متخصص و ۲ تا ۳ دور به‌عنوان ایده‌آل برای نظرسنجی دلفی توصیه می‌شود (Zangenehmadar and Moselhi, 2016: 492). تعداد کارشناسان تحقیق حاضر برابر ۲۵ نفر انتخاب شدند. روش دلفی طیفی از نقاط ضعف شامل وابستگی به انتخاب دقیق شرکت‌کنندگان متخصص، زمان طولانی مورد نیاز برای مراحل نظرسنجی، فرسایش شرکت‌کنندگان، ناتوانی در رسیدگی آسان به ناهماهنگی و تعامل محدود بین شرکت‌کنندگان است (Keeney et al, 2010) که در این تحقیق با مدیریت محققان سعی شد، این نقاط ضعف تا حدود زیادی کنترل شود. افراد بر اساس نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شده‌اند. ملاک انتخاب کارشناسان، در دسترس بودن، تخصص و داشتن زمان کافی برای انجام مراحل دلفی بوده است. در پایان هر جلسه، تمام یادداشت‌ها گردآوری شد، زیرا جمع‌آوری داده‌های تحقیق بلافاصله پس از بحث به پیوند دقیق عبارات به شناسه‌های فردی مشخص در هر گروه کمک می‌کند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار Maxqda 2020 انجام شده است.

۵. یافته‌های پژوهش و بحث

اگرچه تعداد مقالات در مورد مدیریت غذا در حال افزایش است (Candel, 2014; Sonnino et al, 2014; Duncan, 2015; Siddiki et al, 2015; Bizikova et al, 2014; Boström et al, 2015; Drimie and Ruysenaar, 2010; Jayne et al, 2006; Lamine, 2015; Purdon, 2014). تنها تعداد کمی به صراحت به موضوع حکمروایی از دیدگاه سیستم غذایی پرداخته‌اند. در همین راستا اگرچه سیاستگذاران و دانشمندان به طور فزاینده‌ای از دیدگاه سیستم غذایی استقبال می‌کنند (FAO, 2013)، اما از نظر نهادی بازتاب ضعیفی داشته است (Termeer et al, 2018: 85). نگاه به غذا به‌عنوان یک سیستم موضوعی جدید نیست، اما در سال‌های اخیر توجه فزاینده‌ای را به خود جلب کرده است. اگرچه رویکردها و تعاریف متفاوتی وجود دارد، اما اصل بنیادی در پس چنین رویکردهایی این است که جنبه‌های مختلف غذا به‌جای وجود مجزا به یکدیگر مرتبط هستند. این امر نشان‌دهنده حوزه وسیع‌تر علم سیستم‌ها است که در آن تعاملات و بازخورد بین بخش‌های مختلف سیستم به

صراحت شناسایی و شناسایی می‌شوند. با در نظر گرفتن غذا به‌عنوان بخشی از یک سیستم، فعالیت‌های تولیدکنندگان، پردازشگرها، توزیع‌کنندگان، خرده‌فروشان و مصرف‌کنندگان مواد غذایی را می‌توان به هم متصل کرد و در زمینه‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، تاریخی و محیطی آنها قرار داد (Parsons and Hawkes, 2018: 7). سیستم‌های غذایی نیز به شدت جهانی شده و به یکدیگر وابسته هستند و اتحادیه اروپا مقادیر زیادی غذا و خوراک را از کشورهای ثالث وارد می‌کند، در حالی که صادرکننده عمده محصولات غذایی است (Eurostat, 2020: 5).

برای تحقق اهداف توسعه پایدار، سیستم غذایی جهانی باید به‌گونه‌ای تغییر شکل دهد که بهره‌ورتر باشد، جمعیت‌های فقیر و حاشیه‌نشین را در بر بگیرد، از نظر محیطی پایدار و انعطاف‌پذیر باشد و بتواند رژیم‌های غذایی سالم و مغذی را به همه ارائه دهد. اینها چالش‌های پیچیده و سیستماتیکی هستند که نیاز به ترکیب اقدامات به هم پیوسته در سطوح محلی، ملی، منطقه‌ای و جهانی دارند (Nguyen, 2018). رویکردهای شهرها به مسائل غذایی به سه دسته تقسیم می‌شوند: رویکردهای ملی که توسط سیاست‌ها، برنامه‌ها و طرح‌های قوی ملی هدایت می‌شوند. رویکردهای رهبری شهر که توسط جامعه مدنی، شهرداران پویا و شوراهای شهر هدایت می‌شود، که دستور کار را در پاسخ به مشکلات مشخص شهری تعیین می‌کنند. و رویکردهای ترکیبی که از ترکیبی از این دو رویکرد سود می‌برند، که مدیریت قوی شهرداری و رهبری جامعه مدنی را با سیاست‌های ملی و حمایت مالی ترکیب می‌کند (Tefft et al, 2021:15).

یافته‌های تحقیق از سه منظر قابل ارزیابی است. اول شناخت شاخصهای حکمروایی خوب در حوزه سیستم‌های غذایی است. یعنی در فاز اول برای طراحی الگوی نهایی سعی شد حلقه اول مدل شناسایی گردد. در فاز دوم سیستم‌های غذای شهری، عناصر و محرک‌ها و بازیگران کلیدی شناسایی شده و میزان اثرپذیری آنها از فرایند حکمروایی خوب در راستای پایداری سیستم، ارزیابی شده و کنش‌ها و واکنش‌ها بررسی گردید و بالاخره در فاز سوم پیامدهای این برهمکنش‌ها به‌عنوان خروجی مدل معرفی شده است. از منظر حکمروایی، شهرها از دو مکانیسم اصلی برای اجرای تغییر سیستم غذایی استفاده می‌کنند: ایجاد مکان‌های جدید مشورتی مانند شوراهای سیاست غذا (FPCs)، و تهیه پیش‌نویس برای سیستم غذای شهری (Sonnino and Spayde, 2014). این نوع رویکرد به غذا از دیدگاه سیستمی، چالش‌ها و فرصت‌های مهم حکمروایی را آشکار می‌کند و به نوبه خود آن را افزایش می‌دهد، زیرا به اشکال جامع‌تری از حکومت نیاز دارد.

شاخص‌های حکمروایی خوب در یافته‌های تحقیق حاضر عبارتند از: مشارکت، قانونمندی، پاسخگویی، شفافیت، تاب‌آوری و انعطاف‌پذیری، کارایی و اثربخشی و ... این شاخص‌ها در چهار بعد پایداری (زیست‌محیطی، اقتصادی، اجتماعی و نهادی) و با استفاده از یک سری سیاست‌ها بر سیستم‌های غذایی تأثیر می‌گذارند. سیستم‌های غذایی تأثیرات متعددی بر عوامل مرتبط با سلامت، پایداری محیطی، اقتصاد و جامعه دارد. مجموعه پیچیده تعاملات در سیستم‌های غذایی با هم کار می‌کنند تا بر این نتایج تأثیر بگذارند. به‌عنوان مثال، نحوه تولید غذا و انگیزه‌های اقتصادی که از آن سیستم حمایت می‌کند، بر سلامت مردم و کره زمین تأثیر می‌گذارد، در حالی که اقدامات برای کاهش تأثیرات محیطی یا بهداشتی انواع خاصی از تولید مواد غذایی ممکن است تأثیر منفی بر عوامل اقتصادی مانند سودآوری داشته باشد (Parsons and Hawkes, 2018: 8). در حال حاضر مجموعه‌ی بزرگی از شواهد علمی با کیفیت بالا و توصیه‌های مرتبط با سیاست در مورد اینکه چه چیزی به یک سیستم غذایی پایدار کمک می‌کند وجود دارد (SAM, 2019). اگرچه دیدگاه‌های متفاوتی در مورد نوع دقیق اقدامات و رویکردهایی که باید انجام شود، وجود دارد، همچنین اجماع گسترده‌ای وجود دارد که ترکیبی از هم‌افزایی سیاست‌ها و اقدامات لازم است (SAM, 2019)، که در ادامه به بررسی هر یک از شاخصها و سیاست‌های مرتبط با آنها در راستای اثرگذاری بر پایداری سیستم‌های غذای شهری می‌پردازیم. نتایج یافته‌های حاصل از مصاحبه‌های دلفی نشان می‌دهد کارشناسان بر روی شاخص‌هایی مانند مشارکت، قانونمندی، پاسخگویی، شفافیت، تاب‌آوری و انعطاف‌پذیری، کارایی و اثربخشی، عدالت، جهت‌گیری توافقی، آینده‌نگری و مسئولیت‌پذیری در رابطه با حکمروایی سیستم‌های غذایی به اجماع رسیده‌اند. در واقع این شاخص‌ها بیشتر به‌عنوان شاخصهای عمومی حکمروایی مطرح هستند. فرایند تم‌بندی مضامین به این صورت بوده است که محقق از رهیافت این شاخص‌ها به چهار بعد پایداری سیستم‌های غذایی (پایداری نهادی، پایداری اقتصادی، پایداری اجتماعی و پایداری زیست‌محیطی) رسیده است. حکمروایی خوب در این تحقیق با برهمکنش سه بازیگر اصلی یعنی بخش عمومی، بخش خصوصی و جامعه‌ی مدنی و تحت شاخص‌های یادشده

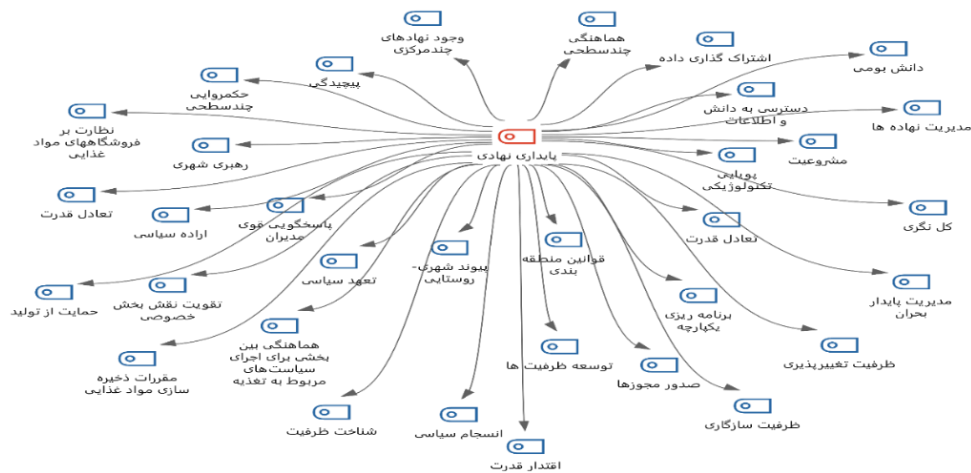
به مضامین پایداری سیستم‌های غذایی در چهار بعد یادشده اثر گذاشته و پیامدهای سیستم غذایی پایدار را در قالب امنیت غذایی پایدار، رفاه اجتماعی، کیفیت مطلوب زندگی و ... در پی دارد.

غذا امری سیاسی است. سیاست غذایی - همهٔ سیاست‌هایی که بر سیستم غذایی و آنچه مردم می‌خورند تأثیر می‌گذارد - مورد بحث و مناقشه است. قوانین ناشی از سیستم سیاسی، از جمله قوانین مالیاتی و یارانه‌ها، و سایر سیاست‌ها، بر زنجیرهٔ غذایی تأثیر می‌گذارد. روابط قدرت در سازمان‌هایی که این قوانین را وضع و اعمال می‌کنند، از جمله دولت‌ها، مؤسسات بین‌المللی و شرکت‌ها، ذاتی است. همچنین غذا بر تصمیمات سیاسی مؤثر است، مانند زمانی که قیمت‌ها افزایش می‌یابد. روابط نابرابر قدرت در سراسر سیستم غذایی آشکار است. سیاست‌گذاری و چرخه‌های سیاسی نامنسجم حاکمیت نامناسب، رویکرد بلندمدت برای رسیدگی به چالش‌های مرتبط با مواد غذایی را تضعیف می‌کند (Hawkes and Parsons, 2019: 3). در توسعه‌ی سیستم غذایی پایدار، پایداری به طور کل‌نگر بررسی می‌شود. توسعهٔ سیستم غذایی برای پایداری نیاز به ایجاد ارزش مثبت در سه بعد اقتصادی (سود، مشاغل، درآمدهای مالیاتی، عرضهٔ غذا)، اجتماعی (توزیع ارزش افزوده (جنسیت، جوانان، مردم بومی)، سنت‌های فرهنگی، تغذیه و سلامتی، حقوق و ایمنی کارگران، رفاه حیوانات، نهاده‌ها) و زیست‌محیطی (رد پای کربن، رد پای آب، سلامت آب/ سلامت خاک، سلامت حیوانات و گیاهان، هدررفت مواد غذایی، تنوع زیستی) به طور همزمان دارد. بنابراین یک سیستم غذایی پایدار باید همه‌ی عناصر پایداری زیست‌محیطی، اجتماعی و اقتصادی را تضمین کرده و به آنها کمک کند (Nguyen, 2018 به نقل از FAO, 2014).

در تحقیق حاضر علاوه بر سه بعد بررسی شده در ادبیات، بعد نهادی هم اضافه شده و مورد ارزیابی قرار گرفته است. از لحاظ نهادی و مدیریتی سیستم غذایی نیازمند نوعی حکمروایی است که سیاست‌گذاری حوزه‌ی غذا را از طریق تفکر سیستمی یکپارچه، پاسخگو و شفاف پیگیری کند و ساختارهای حکومتی جدیدی ایجاد کند که افقی‌تر و فراگیرتر باشد و بر ارتباطات شبکه‌ای و سلسله‌تعاملات متکی باشد. این موضوعات ماهیت بحث‌برانگیز فرایندهای تصمیم‌گیری و نیاز به ایجاد پلتفرم‌های سیاست‌گذاری چندجانبه را تأیید می‌کند و بنابراین برای درک پویایی سیاست‌گذاری مواد غذایی بسیار مفید هستند. بر این اساس، در جوامع مدرن، جامعه‌ی مدنی و بازار نیز نقش اساسی در حکمروایی محلی، منطقه‌ای و بین‌المللی دارند (Kooiman et al, 2008: 2).

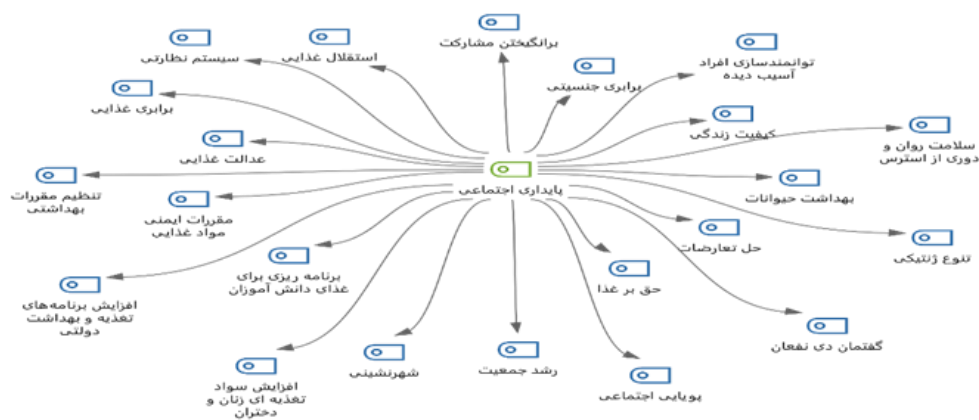
به‌طور مشابه، فون براون و بیرنر (۲۰۱۷) حکمروایی جهانی سیستم کشاورزی و غذایی را به‌عنوان مؤسسات و سازمان‌های رسمی و غیررسمی در سطح جهانی که هدفشان تأثیرگذاری بر سیستم کشاورزی و غذایی است» تعریف می‌کنند. مک‌کئون (۲۰۱۵) همچنین استدلال می‌کند که یک حکومت جهانی مؤثر و عادلانه باید از پایین به بالا ساخته شود و شامل دموکراتیک‌کردن تأمین غذا در همهٔ سطوح باشد. بر اساس این تحولات مفهومی، ویژگی‌های کلیدی حکمروایی برای سیستم‌های غذایی شامل بعد بین‌سازمانی سیاست‌گذاری و مشارکت اولیهٔ بازیگران اجتماعی، ذینفعان و گروه‌های شهروندان در تصمیم‌گیری است. در تحقیق حاضر از فرایند دلفی ۳۳ مضمون در رابطه با پایداری نهادی استخراج شده است (شکل ۸). این مضامین محدودهٔ وسیعی از حکمروایی چندسطحی، اشتراک‌گذاری و مدیریت داده‌ها، تعادل قدرت، تعهدات سیاسی، رهبری شهری و ... را شامل می‌شود. رهبری به‌عنوان یکی از عوامل توسعهٔ ظرفیت‌های شهری همواره مورد توجه جوامع بوده است و شامل طیف وسیعی از شیوه‌های مدیریتی، هماهنگی بین سازمانی، مدیریت بحران پایدار و ... می‌شود.

عامل بعدی که در این بخش باید مورد توجه قرار گیرد، بحث پاسخگویی مدیران است. دولت‌ها با عدم توازن قدرت مدیریتی مواجه هستند که بر سیاست‌ها، هنجارهای نهادینه شده و فرایندهای حکمروایی تأثیر می‌گذارد. مسئولیت‌پذیری شامل چگونگی و چرایی تصمیم‌گیری‌ها، تصمیم‌گیری، نحوهٔ استفاده از قدرت، اهمیت دیدگاه‌های چه کسی و پاسخگویی تصمیم‌گیرندگان است (Rochlin et al, 2008). سویین برن^۱ و همکاران (۲۰۱۵) بیان کرده‌اند پاسخگویی در نهایت به حکمرانی و قدرت بستگی دارد و مشخص می‌کند که چگونه و چرا تصمیمات گرفته می‌شود، چه کسی تصمیم می‌گیرد، چگونه قدرت استفاده می‌شود، به اشتراک گذاشته می‌شود، و متعادل می‌شود، نظرات چه کسانی مهم هستند و چه کسی برای چه کسی حساب باز می‌کند (Swinburn et al, 2015: 2469).

شکل ۸. مؤلفه‌های پایداری نهادی سیستم‌های غذای شهری

از لحاظ اجتماعی یافتن راه‌حل‌های پایدار برای مشکلات مختلف سیستم‌های غذایی ما به دانش و شواهد بهبود یافته و درک بیشتر از دیدگاه‌ها و بینش بازیگران مختلف درگیر بستگی دارد. در بعد اجتماعی، یک سیستم غذایی زمانی پایدار تلقی می‌شود که در توزیع ارزش افزوده‌ی اقتصادی برابری وجود داشته باشد، با در نظر گرفتن گروه‌های آسیب‌پذیر که بر اساس جنسیت، سن، نژاد و ... طبقه‌بندی می‌شوند. همچنین، فعالیت‌های سیستم غذایی باید به پیشبرد پیامدهای مهم اجتماعی-فرهنگی، مانند تغذیه و سلامت، سنت‌ها، شرایط کار و رفاه حیوانات کمک کند (Nguyen, 2018: 4). یافته‌های تحقیق شامل ۲۲ مؤلفه در رابطه با پایداری اجتماعی سیستم‌های غذای شهری است که در شکل ۹ به تصویر کشیده شده است. در بین این مؤلفه‌ها برخی مانند رشد جمعیت و شهرنشینی اثرات اجتماعی گسترده‌ای بر سیستم‌های غذایی شهری همچون فقر شهری، نابرابری اجتماعی، سوءتغذیه و ... دارند؛ به عبارت دیگر به‌عنوان عوامل پیشران عمل می‌کنند. در مقابل برخی دیگر به‌عنوان عوامل کنترل اجتماعی به حساب می‌آیند؛ مانند تنظیم مقررات بهداشتی، مقررات ایمنی غذایی، سیستم نظارتی، برنامه‌ریزی برای غذای دانش‌آموزان، بهداشت حیوانات، توانمندسازی افراد آسیب‌دیده و ... . دسته‌ی سوم مؤلفه‌ها همچون برابری جنسیتی، حق بر غذا، عدالت غذایی، برابری غذایی، کیفیت زندگی، گفتمان ذی‌نفعان، استقلال غذایی، برانگیختن مشارکت و سلامت روان و دوری از استرس را می‌توان به‌عنوان میانجی‌های دستیابی به پایداری اجتماعی سیستم‌های غذایی شهری، در نظر گرفت. در واقع با برهمکنش این سه دسته از مؤلفه‌ها می‌توان امیدوار بود تا سیستم‌های غذای شهری در مسیر اهداف توسعه‌ی پایدار گام برداشته و از لحاظ تاب‌آوری اجتماعی جایگاه ویژه‌ای پیدا کند.

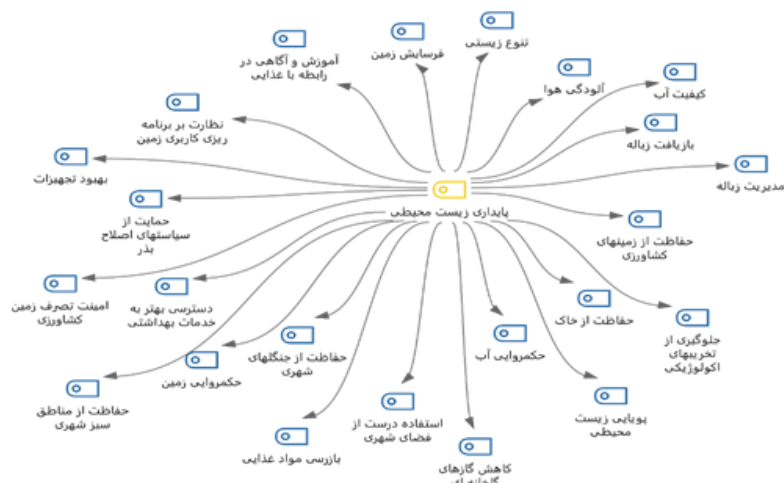
شکل ۹. مؤلفه‌های پایداری اجتماعی سیستم‌های غذای شهری

در بعد زیست‌محیطی، پایداری با حصول اطمینان از خنثی یا مثبت بودن اثرات فعالیت‌های سیستم غذایی بر محیط طبیعی اطراف، با در نظر گرفتن تنوع زیستی، آب، خاک، سلامت حیوانات و گیاهان، رد پای کربن، رد پای آب، کاهش مواد غذایی و زباله حاصل می‌شود (Nguyen, 2018: 4). با توجه به این اصل سیستم‌های غذایی به تغییرات محیطی جهانی کمک می‌کنند، و روندهای آینده مانند افزایش تقاضا برای غذا با افزایش درآمد و جمعیت، پیامدهایی برای فرایندهای تغییر محیط‌زیست جهانی خواهند داشت. تأثیرات محیطی برجسته ممکن است همیشه تهدید مستقیمی برای بقای سیستم‌های غذایی (و در نتیجه برای امنیت غذایی) نباشد، اما مطمئناً تأثیر منفی بر نتایج توسعه دارد. بنابراین درک این تأثیرات مهم است؛ زیرا فرصت‌هایی را برای بهبود کارایی منابع در سیستم‌های غذایی بوجود آورده و مراحل را در سیستم‌های غذایی شناسایی می‌کند که می‌توانند از مداخلات سیاسی مؤثر بهره ببرند (Battersby and Watson, 2018: 182). با توجه به تولید غذا، مطالعات اخیر (Geistet al, 2005; Wood et al, 2000, 2005) به این نتیجه رسیده‌اند که اصلاح کاربری زمین برای تولید مواد غذایی تأثیرات قابل توجه و گسترده‌ای بر عملکرد اکوسیستم دارد. برای انتقال به یک سیستم غذایی با منابع هوشمند باید از سه اصل اصلی پیروی کرد: ۱. استفاده پایدار از منابع تجدیدپذیر که مستلزم عدم تخریب یا کاهش منابع تجدیدپذیر مانند زمین و خاک، آب و تنوع زیستی است؛ ۲. استفاده بهینه از همه منابع؛ ۳. اثرات زیست‌محیطی کم ناشی از فعالیت‌های سیستم غذایی.

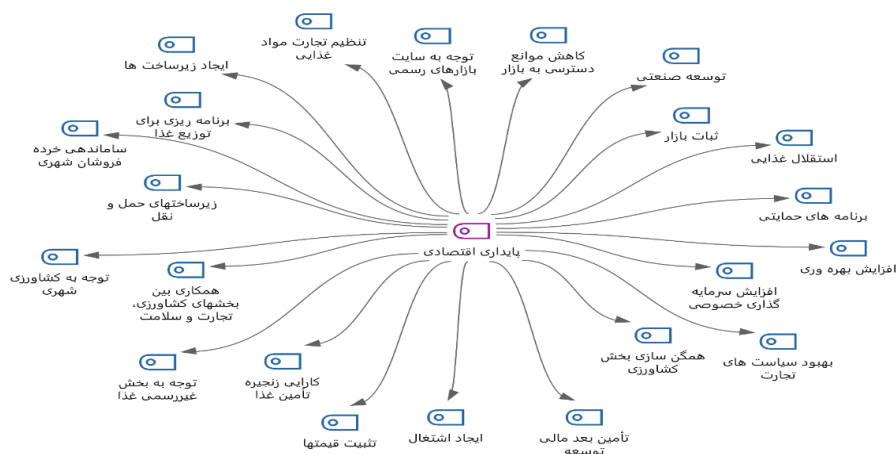
مدیریت منابع پایدار در مورد جلوگیری از تخریب منابع (زمین، دریا، خدمات اکوسیستم)، با کاهش بهره‌برداری بیش از حد (به‌عنوان مثال از طریق مقررات، استراتژی‌های قیمت‌گذاری یا ارزش‌گذاری منابع) و اتخاذ شیوه‌های مدیریت مؤثر عناصر چشم‌انداز مانند مناطق جنگلی و تالاب‌ها است. افزایش استفاده‌ی کارآمد از همه‌ی منابع در تمام فعالیت‌های سیستم غذایی به استفاده پایدارتر از منابع تجدیدپذیر (به‌عنوان مثال ذخایر آب شیرین)، اثرات زیست‌محیطی کمتر (انتشار گازهای گلخانه‌ای کمتر) و کاهش کمتر منابع تجدیدپذیر (مانند سوخت‌های فسیلی و مواد معدنی) کمک می‌کند. بازیگران سیستم غذایی از همه بخش‌ها با هم کار می‌کنند تا سیستم‌های غذایی را در برابر عوامل کلیدی افزایش اخیر ناامنی غذایی و سوءتغذیه قوی‌تر کنند و در عین حال دسترسی به رژیم‌های غذایی سالم مقرون‌به‌صرفه را از طریق تکنیک‌های سازگار با محیط‌زیست افزایش دهند (Wang et al, 2022: 7).

در رابطه با پایداری زیست‌محیطی سیستم‌های غذایی مبحث آب جایگاه ویژه‌ای دارد. حکمروایی آب و مدیریت کیفیت آب و مدیریت مصرف آب در بهبود پایداری غذایی از اهمیت زیادی برخوردار است. به طوری که حتی بدون وجود آب کافی تولید غذا و دستیابی به امنیت غذایی میسر نخواهد بود. بنابراین آب و غذا به هم وابسته‌اند. زمین و مؤلفه‌های مربوط به آن مانند حکمروایی زمین، برنامه‌ریزی کاربری اراضی، حفاظت از خاک و زمین‌های کشاورزی، امنیت تصرف زمین‌های کشاورزی، فرسایش زمین، حفاظت از جنگل‌ها و مناطق سبز شهری هم به‌عنوان عوامل کلیدی مؤثر بر پایداری سیستم‌های غذایی باید مورد توجه قرار گیرند. زمین به‌عنوان محل تولید غذا نقش مستقیم و حیاتی در بهبود تولید غذا و امنیت غذایی پایدار دارد. از آنجا که زمین در شهرها محدود بوده و باید برای هر متر آن برنامه‌ریزی شود، بنابراین مبحث مدیریت کاربرد زمین شهری در این مورد از اهمیت ویژه برخوردار است. علاوه بر آن، وقتی از تولید غذا صحبت می‌شود، زمین‌های حاصلخیز مورد نظر است که با روند توسعه شهری در جهان، هر روز از کیفیت و مقدار این‌گونه اراضی کاسته می‌شود که بررسی این موضوع هم در جای خود حیاتی است.

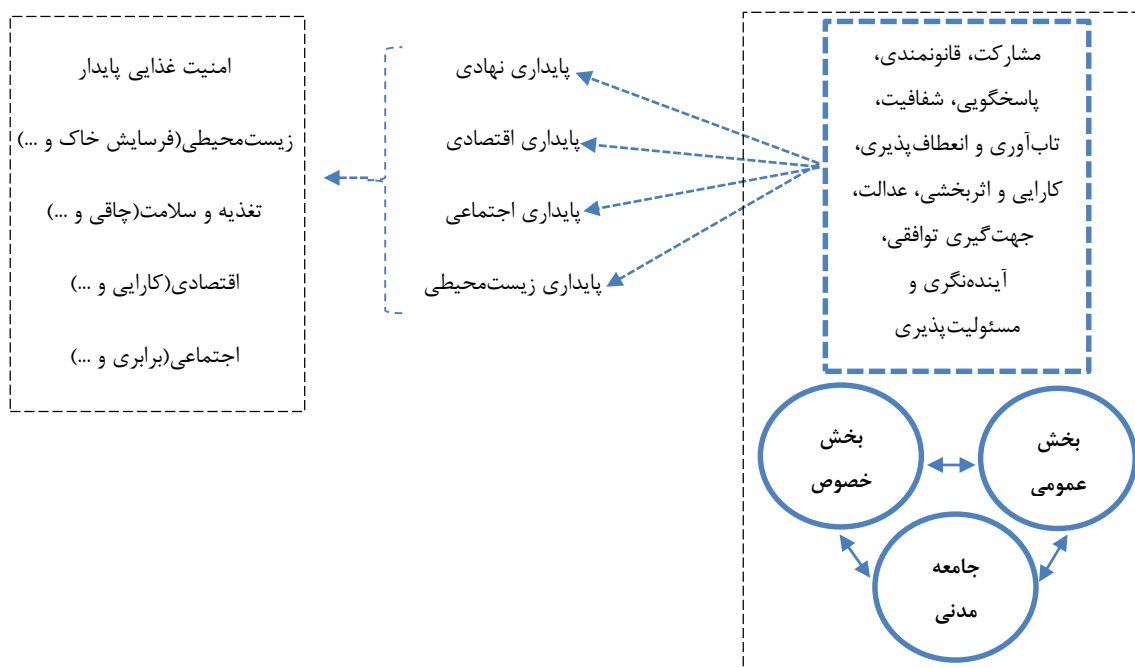
شکل ۱۰. پایداری زیست‌محیطی سیستم‌های غذایی شهری

در بعد اقتصادی، یک سیستم غذایی وقتی پایدار در نظر گرفته می‌شود که فعالیت‌های انجام شده توسط هر یک از بازیگران سیستم غذایی یا ارائه‌دهندگان خدمات پشتیبانی از نظر تجاری یا مالی قابل دوام باشد. این فعالیت‌ها باید منافع یا ارزش افزوده اقتصادی را برای همه گروه‌های ذینفع ایجاد کند: دستمزد کارگران، مالیات برای دولت‌ها، سود شرکت‌ها و بهبود عرضه مواد غذایی برای مصرف‌کنندگان (Nguyen, 2018: 4). در تحقیق حاضر ۲۲ مضمون در رابطه با پایداری اقتصادی سیستم‌های غذایی استخراج شده است (شکل ۱۱). مبحث دسترسی در پایداری اقتصادی سیستم‌های غذایی شهری جایگاه ویژه‌ای دارد. دسترسی اقتصادی و فیزیکی به تولیدات غذایی در بین شهروندان از اصول اولیه پایداری اقتصادی یک سیستم غذایی است. کاهش موانع دسترسی به بازار، ایجاد زیرساخت‌ها همچون حمل‌ونقل و زیرساخت‌های هوشمند، توزیع منظم و پایدار غذا را در پی خواهد داشت. همچنین بهبود سیاست‌های تجارت، تثبیت قیمت‌ها، کارایی زنجیره تأمین غذا، توجه به کشاورزی شهری، نگرانی‌ها را در مورد توزیع پایدار مواد غذایی از بین می‌برد. این امر منجر به افزایش بهره‌وری در سیستم غذایی شهری می‌شود.

شکل ۱۱. پایداری اقتصادی سیستم‌های غذای شهری

حکمروایی خوب ← سیستم‌های غذایی پایدار ← پیامدها

شکل ۱۲. الگوی پیشنهادی حکمروایی خوب سیستم‌های غذای پایدار شهری (منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۱)

۶. نتیجه‌گیری

سیستم‌های غذایی در مقیاس‌های مختلف جهانی، منطقه‌ای، ملی و محلی وجود دارند. در حال حاضر سیستم غذای جهانی نیازمند یک حکمروایی مؤثر است که گذار از سیستم‌های سنتی را به مدرن میسر سازد. حکمروایی سیستم غذایی با مجموعه‌ای از بازیگران مختلف درگیر است که در ابتدا تعامل بین این بازیگران در یک فرایند شبکه‌ای مورد نظر سیاستگذاران است. در اینجا باید عنوان کرد که حکمروایی سیستم‌های غذایی به سمت پایداری، یک فرایند پویا و طولانی مدت در راستای تغییر است که به اختیار، رهبری و مشروعیت کافی نیاز دارد و در عین حال طیف وسیعی از ذینفعان را در بر می‌گیرد. همچنین حکمروایی سیستم‌های غذایی، مانند همه سیستم‌های اجتماعی-تکنولوژیکی، باید تنش‌های بین تداوم و تغییر را در زمینه‌ی پویایی‌های فناوری، اجتماعی و زیست‌محیطی، مدیریت کند. ادبیات تحقیق پایداری سیستم‌های غذایی را در سه بعد اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی پیگیری کرده است. در این تحقیق اما بعد نهادی هم اضافه شده است. در واقع کارشناسان به بعد نهادی به‌عنوان حلقه‌ی اتصال سه بعد قبلی پرداخته‌اند.

سیستم غذایی پایدار سیستمی است که به امنیت غذایی و تغذیه برای همه کمک می‌کند به گونه‌ای که پایه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی برای ایجاد امنیت غذایی و تغذیه برای نسل‌های آینده حفظ شود. به طوری که یک سیستم غذای پایدار باید دسترسی به غذای سالم و مغذی را برای همه تضمین کند. همچنین الگوهای مصرف پایداری را معرفی کرده و تولید طبیعت‌محور را سرلوحه قرار دهد. این سیستم غذایی باید در برابر شوک‌ها، تاب‌آور باشد. به طوری که در برابر تغییرات محیط‌زیست جهانی از خود انعطاف‌پذیری نشان دهد و بهبود معیشت بشر را تضمین کند. این امر مستلزم کاربست اصول حکمروایی خوب در مدیریت سیستم‌های غذای شهری است. ادبیات تحقیق اذعان دارد توجه به سیستم‌های غذای شهری و امنیت غذای شهری مورد غفلت قرار گرفته است و تولید جهانی غذا بیشتر متکی بر مکانهای روستایی بوده و لذا به مدیریت روستایی در این زمینه توجه شده است. بنابراین حکمروایی سیستم‌های غذای شهری مبحثی است که باید بیشتر تحلیل شده و شهرها را در زمینه‌ی تولید مواد غذایی و مدیریت آنها منفعلی در نظر نگرفت. در همین راستا هدف یک سیستم غذای شهری پایدار باید پایان دادن به گرسنگی و دستیابی به رژیم‌های غذایی سالم برای همه باشد. غذای مورد نیاز باید مقرون‌به‌صرفه و در دسترس همه اقشار جامعه باشد. برای دستیابی به این هدف باید بین استفاده پایدار از منابع طبیعی و کاهش اثرات تغییرات آب‌وهوایی تعادل ایجاد کرد. همچنین باید در جهت رفع فقر و افزایش درآمد و ثروت، تغییر سیستم‌های غذایی باید تضمین کند که افراد با درآمد پایین می‌توانند از طریق امکان دستمزد زندگی به یک رژیم غذایی سالم دسترسی داشته باشند.

در تحقیق حاضر نتایج تحقیق چهار بعد پایداری (نهادی، اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی) را برای سیستم‌های غذای شهری در نظر گرفته است. همانطور که یافته‌ها نشان می‌دهند حکمروایی خوب با شاخص‌های مشارکت، قانونمندی، پاسخگویی، شفافیت، تاب‌آوری و انعطاف‌پذیری، کارایی و اثربخشی، عدالت، جهت‌گیری توافقی، آینده‌نگری و مسئولیت‌پذیری روند دستیابی به پایداری سیستم‌های غذایی شهری را افزایش داده و در واقع تضمین می‌کند. این شاخص‌ها به‌عنوان متغیرهای مستقل، علاوه بر آنکه نیازهای نسل حاضر را در رابطه غذا و امنیت غذایی تأمین می‌کنند، بلکه قدرت نسل آینده را در تأمین نیازهای غذایی کاهش نداده و به اصطلاح در راستای توسعه پایدار شهری قرار می‌دهد. بنابراین در راستای یافته‌های تحقیق پیشنهادات ذیل ارائه شده است:

- توجه به برنامه‌ریزی جامع غذایی در سطح شهرها: همانطور که ادبیات تحقیق نشان می‌دهد توجه به غذای شهری و برنامه‌ریزی غذایی شهرها مورد غفلت قرار گرفته و برنامه‌ریزان شهری در این زمینه واکنش خاصی از خود نشان نداده‌اند. بنابراین تا زمانی که مسأله‌ی غذا به‌عنوان یک امر ضروری توجه نشود، نمی‌توان دسترسی به امنیت پایدار غذایی را انتظار داشت.
- توجه به مباحث مدیریت و حکمروایی زمین، به‌عنوان بستر تولید غذا و پایداری تولید
- توجه به اشتغال شهروندان جهت دسترسی پایدار به مواد غذایی
- برنامه‌ریزی در راستای سازگاری تولیدات غذایی با تغییرات آب‌وهوا در مقیاس ملی، منطقه‌ای و جهانی
- کنترل توسعه شهرها و کاهش هدررفت زمین‌های حاصلخیز
- نظارت بر کیفیت مواد غذایی تولید شده و توزیع برابر
- افزایش آگاهی مدیران شهری و شهروندان در رابطه با مسأله‌ی غذای شهری

منابع

- کریمی‌فرد، شیما (۱۳۹۹). تدوین مدل حاکمیت غذایی در کشاورزی اکولوژیک شهری در شهر تهران. رساله دکتری، دانشگاه شهید بهشتی، پژوهشکده علوم محیطی.
- Andrée, P., Clark, J. K., Levkoe, C. Z., and Lowitt, K. (2019). Civil society and social movements in food system governance (p. 216). Taylor & Francis.
- Ankeny R. A. (2016) Inviting everyone to the table: strategies for more effective and legitimate food policy via deliberative approaches. *Journal of Social Philosophy*, 47(1), pp. 10–24.
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Planning Association*, 35(4), pp. 216–224.
- Aromal, V., Naseer, M. A. (2022). A methodology for the identification of significant factors for the improvement of pedestrian facilities in an urban area. *Journal of Urban Management*, <https://doi.org/10.1016/j.jum.2022.04.007>.
- Battersby, J. (2017). MDGs to SDGs—New Goals, Same Gaps: The Continued Absence of Urban Food Security in the Post-2015 Global Development Agenda. *Afr. Geogr. Rev.*, 36, pp. 115–129.
- Battersby, J., Watson, V. (2018). Urban food systems governance and poverty in African cities (p. 290). Taylor & Francis.
- Béné, C., Oosterveer, P., Lamotte, L., Brouwer, I. D., de Haan, S., Prager, S. D., ... and Khoury, C. K. (2019). When food systems meet sustainability – Current narratives and implications for actions. *World Development*, 113, 116-130. doi:<https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2018.08.011>.
- Blay-Palmer, A., Santini, G., Dubbeling, M., Renting, H., Taguchi, M., Giordano, T. (2018). Validating the City Region Food System Approach: Enacting Inclusive, Transformational City Region Food Systems. *Sustainability*, 10, 1680.
- Brinkley, C. (2013). Avenues into food planning: A review of scholarly food system research. *International Planning Studies*, 18, pp. 243–266.
- Candel, J.J.L. (2014). Food security governance: a systematic literature review. *Food Security*, 6 (4), pp. 585–601.
- Canfield, M. C., Duncan, J., and Claeys, P. (2021). Reconfiguring food systems governance: the UNFSS and the battle over authority and legitimacy. *Development*, 64(3), pp. 181-191.
- Crush, J., Frayne, B., Haysom, G. (2020). *Handbook on Urban Food Security in the Global South*. Edward Elgar: Cheltenham, UK.
- Danladi, H., Rusli, M., and Makmom, A. (2018). Delphi exploration of subjective well-being indicators for strategic urban planning towards sustainable development in Malaysia. *Journal of Urban Management*, pp. 1–14. <https://doi.org/10.1016/j.jum.2018.08.001>.
- Development Initiatives. (2017). Global Nutrition Report 2017: Nourishing the SDGs. *Development Initiatives*, Bristol. https://www.globalnutritionreport.org/files/2017/11/Report_2017.pdf
- Dixon, J. (1999). A cultural economy model for studying food systems. *Agriculture and Human Values*, 16(2), pp. 151–160.
- Duit, A., Galaz, V. (2008). Governance and Complexity—Emerging Issues for Governance Theory. *Governance*, 21(3), pp. 311-335. doi:10.1111/j.1468-0491.2008.00402.x
- Duncan, J. (2016). Governing in a post-political era: civil society participation for improved food security governance. *Advances in Food Security and Sustainability*, 1, pp. 137–161.
- Dupouy, E., Gurinovic, M. (2020). Sustainable food systems for healthy diets in Europe and Central Asia: Introduction to the special issue. *Food Policy*, 96, 101952.
- Erickson, P. (2006). *GECAFS Working Paper 2: Conceptualising Food Systems for Global Environmental Change (GEC) Research*.
- Erickson, P. J. (2008). Conceptualizing food systems for global environmental change research. *Global Environmental Change*, 18(1), pp. 234–245.
- Eurostat (2020). Extra-EU28 trade of food, drinks and tobacco (SITC 0+1), by main partners. Extra-EU28 trade of food, drinks and tobacco (SITC 0+1), by main partners - Data Europa EU.
- Fanzo, J., Haddad, L., McLaren, R., Marshall, Q., Davis, C., Herforth, A., Jones, A., Beal, T., Tschirley, D., Bellows, A. (2020). The Food Systems Dashboard is a new tool to inform better food policy. *Nature Food*, 1(5), pp. 6-243.
- Food & Business Knowledge Platform.(F & BKP). (2020). “Food Systems Governance Mechanisms” Food systems Community of Practice meeting, Utrecht. February 6, 2020, from Food Systems Governance Mechanisms - CoP meeting 13 Dec 2019 (knowledge4food.net).
- Food and Agriculture Organization (FAO), Ifad, UNICEF, WFP and WHO. (2021). The State of Food Security and Nutrition in the World 2021 Transforming Food Systems for Affordable Healthy Diets. Rome: FAO.
- Food and Agriculture Organization (FAO). (1996). *World Food Summit: Rome Declaration and Plan of Action*.
- Food and Agriculture Organization (FAO). (2009). *Declaration of the world summit on food security*. Rome: FAO.

- Food and Agriculture Organization (FAO). (2011). *Good food security governance: The crucial premise to the twintrack approach*. Background paper ESA Works
- Food and Agriculture Organization (FAO). (2018). *Sustainable food systems: Concept and framework*. <http://www.fao.org/3/ca2079en/CA2079EN>.
- Gharaibeh, H. M. (2014). Cost control in mega projects using the Delphi method. *Journal of Management in Engineering*, 30(5), 04014024.
- Gillespie, S., Margetts, B. (2013). Strengthening capacities for enhancing the nutrition sensitivity of agricultural policy and practice. *SCN News*, 40, pp. 55–60.
- Gillespie, S., van den Bold, M. (2017). Food Systems, and Nutrition: Meeting the Challenge. *Glob. Chall*, 1, 1600002.
- Gillespie, S., Van Den Bold, M., and Hodge, J. (2019). Nutrition and the governance of agri-food systems in South Asia: A systematic review. *Food policy*, 82, pp. 13-27.
- Grant, M. (2015). A food systems approach for food and nutrition security. *Sight and Life*, 29(1), pp. 87-90.
- Hawkes, C., Parsons, A. (2019). *Rethinking Food Policy: A Fresh Approach to Policy and Practice Brief 1: Tackling food systems challenges: The role of food policy*. Centre for Food Policy. City University of London.
- Haysom, G. (2014). Food system governance for urban sustainability in the Global South. Unpublished Ph.D. thesis, University of Cape Town.
- Haysom, G. (2020). Perspectives on Urban Food System Governance in the Global South. In Handbook of Urban Food Security in the Global South; Crush, J., Frayne, B., Haysom, G., Eds.; Edward Elgar: Cheltenham, UK; pp. 363–379.
- Herforth, A., Frongillo, E. A., Sassi, F., Mclean, M. S., Arabi, M., Tirado, C., Remans, R., Mantilla, G., Thomson, M. and Pingali, P. (2014). Toward an integrated approach to nutritional quality, environmental sustainability, and economic viability: Research and measurement gaps. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1332, pp. 1–21.
- High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition. (2017). *Nutrition and Food Systems*. Rome, Italy: FAO.
- Hipel, K. W., Fang, L. and Heng, M. (2010). System of systems approach to policy development for global food security. *Journal of Systems Science and Systems Engineering*, 19, pp. 1–21.
- HLPE. (2014). *Food losses and waste in the context of sustainable food systems. A report by the High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition of the Committee on World Food Security*. Rome. <http://www.fao.org/3/a-i3901e>.
- Hooghe, L., Marks, G. (2003). Unraveling the Central State, but How? Types of Multi-level Governance. *American Political Science Review*, 97(2), pp. 233-243. Doi: 10.1017/s0003055403000649.
- Hospes, O., Brons, A. (2016). Food system governance: A systematic literature review. *Food systems governance*, pp. 13-42.
- Ingram, J. (2011). A food systems approach to researching food security and its interactions with global environmental change. *Food Security*, 3(4), pp. 417-431.
- Ingram, J., Ericksen, P. J. and Liverman, D. E. (2010). *Food Security and Global Environmental Change*. London and Washington, DC: Earthscan.
- Ingram, J.S. (2013). Priority research questions for the UK food system. *Food Security*, 5 (5), pp. 617–636.
- IPES-FOOD. (2015). The Case for a new science of sustainable food systems, Overcoming Barriers to Food Systems Reform.
- Jessop, B. (2002) Liberalism, neoliberalism, and urban governance: a state-theoretical perspective. *Antipode*, 34, pp. 452–472.
- Keeney, S., Hasson, F., and McKenna, H. (2010). *The Delphi Technique. The Delphi Technique in nursing and health research*. Wiley Online Library.
- Klijn, E. (2012). *New public management and governance: A comparison*. In D. Levi-Faur (Ed.), *The Oxford Handbook of governance* (pp. 201–2012). Oxford University Press.
- Kooiman, J. (2003). *Governing as governance*. Thousand Oaks, Sage.
- Kooiman, J., Bavinck, M., Chuenpagdee, R., and Robin, M. (2008). Interactive governance and governability: An introduction. *The Journal of Transdisciplinary Environmental Studies*, 7(1).
- Krueger, R. A. (1994). *Focus groups. A practical guide for applied research*. 2nd ed. Thousand Oaks: Sage.
- Landert, J., Schader, C., Moschitz, H., and Stolze, M. (2017). A holistic sustainability assessment method for urban food system governance. *Sustainability*, 9(4), 490.
- Leeuwis, C., Boogaard, B. K., and Atta-Krah, K. (2021). How food systems change (or not): governance implications for system transformation processes. *Food Security*, 13(4), pp. 761-780.
- Mansfield, B., Mendes, W. (2012). Municipal food strategies and integrated approaches to urban agriculture: Exploring three cases from the Global North. *International Planning Studies*, 18, pp. 37–60.
- Minnery, J. (2007). Stars and their supporting cast: state, market and community as actors in urban governance. *Urban Policy and Research*, 25(3), pp. 325–345.

- Morgan, K. (2009). Feeding the City: The Challenge of Urban Food Planning. *Int. Plan. Stud*, 14, pp. 341–358.
- Nayyar, B., Yasmeen, R., and Khan, R. A. (2019). Using language of entrustable professional activities to define learning objectives of radiology clerkship: A modified delphi study. *Medical Teacher*, pp. 1–8. <https://doi.org/10.1080/0142159x.2019.1645951>.
- Nguyen, H. (2018). *Sustainable food systems concept and framework*. Rome, Italy: Food and Agriculture Organization of the United Nations.
- Olson, J., Clay, P. M. and Pinto Da Silva, P. (2014). Putting the seafood in sustainable food systems. *Marine Policy*, 43, pp. 104–111.
- Parsons, K., Hawkes, C. (2018). Connecting food systems for co-benefits: How can food systems combine diet-related health with environmental and economic policy goals?. Retrieved from *Copenhagen*. pp:1-36.
- Pereira, L. M. (2014). The future of South Africa's food system: What is research telling us? SA Food Lab, South Africa. Retrieved from http://awsassets.wwf.org.za/downloads/safl_brochure_email.
- Phungwayo, T. h., Kushitor, S. B., and Koornhof, L. (2021). Governance of food and nutrition security in Eswatini: an analysis of government policies and reports. *Agriculture & Food Security*, 10(1), 45. <https://doi.org/10.1186/s40066-021-00307-8>.
- Pothukuchi, K., Kaufman, J. (1999). Placing the Food System on the Urban Agenda: The Role of Municipal Institutions in Food Systems Planning. *Agric. Hum*, 16, pp. 213–224.
- Rochlin, S., Zadek, S., and Forstater, M. (2008). *Governing Collaboration. Making Partnerships Accountable for Delivering Development*. London: AccountAbility; available at http://www.accountability.org/images/content/4/3/431/Governing%20Collaboration_Full%20report.
- Rockström, J., Steffen, W. L., Noone, K., Persson, Å., Chapin III, F. S., Lambin, E., ... and Foley, J. (2009). Planetary boundaries: exploring the safe operating space for humanity. *Ecology and society*, 14(2):32. <http://www.ecologyandsociety.org/vol14/iss2/art32/>.
- SAM. (2019). *A scoping review of major works relevant to scientific advice towards an EU sustainable food system*. The Scientific Advice Mechanism Unit of the European Commission, 26p. web version. doi: 10.2777/044579
- Saviolidis, N. M., Olafsdottir, G., Nicolau, M., Samoggia, A., Huber, E., Brimont, L., ... and Bogason, S. G. (2020). Stakeholder perceptions of policy tools in support of sustainable food consumption in Europe: Policy implications. *Sustainability*, 12(17), 7161.
- Siddiki, S. N. (2015). How policy rules shape the structure and performance of collaborative governance arrangements. *Public Administration Review*, 75 (4), pp. 536-547.
- Smit, W. (2016). Urban governance and urban food systems in Africa: Examining the linkages. *Cities*, 58, pp. 80-86.
- Sonnino, R. (2016). The new geography of food security: Exploring the potential of urban food strategies. *Geogr.J*, 182, pp. 190–200.
- Sonnino, R., Spayde, J. J. (2014). *The 'new frontier'?: Urban strategies for food security and sustainability*. In *Sustainable food systems: Building a new paradigm* (Earthscan, pp. 186–205).
- Sørensen, E., Torfing, J. (2007). *Theories of democratic network governance* (Vol. 3). London: Palgrave Macmillan, United Kingdom.
- Steel, C. (2008). *Hungry city—how food shapes our lives*. London: Chatto and Windus.
- Steffen, W., Richardson, K., Rockström, J., Cornell, S. E., Fetzer, I., Bennett, E. M., ... and Sörlin, S. (2015). Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet. *Science*, 125985.
- Sundkvist, Å., Milestad, R. and Jansson, A. (2005). On the importance of tightening feedback loops for sustainable development of food systems. *Food Policy*, 30, pp. 224–239.
- Swinburn, B., Kraak, V., Rutter, H., Vandevijvere, S., Lobstein, T., Sacks, G., Gomes, F., Marsh, T., and Magnusson, R. (2015). Strengthening of accountability systems to create healthy food environments and reduce global obesity. *The Lancet*, 385 (9986), pp. 2467–2483.
- Tefft, J., Jonasova, M., Zhang, F., and Zhang, Y. (2021). *Urban Food Systems Governance*. FAO and the World Bank.
- Termeer, C. J., Drimie, S., Ingram, J., Pereira, L., and Whittingham, M. J. (2018). A diagnostic framework for food system governance arrangements: The case of South Africa. *NJAS-Wageningen Journal of Life Sciences*, 84, pp. 85-93.
- Treib, O., Bahr, H. and Falkner, G. (2007). Modes of governance: Towards a conceptual clarification. *Journal of European public policy*, 14, pp. 1–20.
- Van Bers, C., Delaney, A., Eakin, H., Cramer, L., Purdon, M., Oberlack, C., ... and Vasileiou, I. (2019). Advancing the research agenda on food systems governance and transformation. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 39, pp. 94-102.
- Vermeulen, S. J., Campbell, B. M. and Ingram, J. (2012). Climate change and food systems. *Annual Review of Environment and Resources*, 37, pp. 195–222.

- Vignola, R., Oosterveer, P. J. M., and Béné, C. (2021). *Conceptualising food system governance and its present challenges*. Wageningen University & Research.
- Von Braun, J. (2018). *Global Food Policy Report. Chapter 8: Governance Reform for Food, Nutrition, and Agriculture*. Washington D.C: IFPRI, pp. 62–70.
- Wang, J., Ding, X., Gao, H., and Fan, S. (2022). Reshaping Food Policy and Governance to Incentivize and Empower Disadvantaged Groups for Improving Nutrition. *Nutrients*, 14(3), 648.
- Watson, V. (2018). Locating Planning in the New Urban Agenda of the Urban Sustainable Development Goals. *Plan*, 15, pp. 435–438.
- Wiskerke, J. (2015). Urban Food Systems. In *Cities and Agriculture—Developing Resilient Urban Food Systems*; RUAF Foundation: Amsterdam. *The Netherlands*, pp. 1–25.
- Zangenehmadar, Z., Moselhi, O. (2016). Prioritizing deterioration factors of water pipelines using Delphi method. *Measurement: Journal of the International Measurement Confederation*, 90, pp. 491–499.
- Zerbian, T., de Luis Romero, E. (2021). The role of cities in good governance for food security: lessons from Madrid's urban food strategy. *Territory, Politics, Governance*, pp. 1-19.
- Zhong, T., Si, Z., Scott, S., Crush, J., Yang, K., Huang, X. (2021). Comprehensive Food System Planning for Urban Food Security in Nanjing, China. *Land*, 10 (10), 1090. <https://doi.org/10.3390/land10101090>.

References

- Andrée, P., Clark, J. K., Levkoe, C. Z., and Lowitt, K. (2019). Civil society and social movements in food system governance (p. 216). Taylor & Francis.
- Ankeny R. A. (2016) Inviting everyone to the table: strategies for more effective and legitimate food policy via deliberative approaches. *Journal of Social Philosophy*, 47(1), pp. 10–24.
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Planning Association*, 35(4), pp. 216–224.
- Aromal, V., Naseer, M. A. (2022). A methodology for the identification of significant factors for the improvement of pedestrian facilities in an urban area. *Journal of Urban Management*, <https://doi.org/10.1016/j.jum.2022.04.007>.
- Battersby, J. (2017). MDGs to SDGs—New Goals, Same Gaps: The Continued Absence of Urban Food Security in the Post-2015 Global Development Agenda. *Afr. Geogr. Rev.*, 36, pp. 115–129.
- Battersby, J., Watson, V. (2018). Urban food systems governance and poverty in African cities (p. 290). Taylor & Francis.
- Béné, C., Oosterveer, P., Lamotte, L., Brouwer, I. D., de Haan, S., Prager, S. D., ... and Khoury, C. K. (2019). When food systems meet sustainability – Current narratives and implications for actions. *World Development*, 113, 116-130. doi:<https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2018.08.011>.
- Blay-Palmer, A., Santini, G., Dubbeling, M., Renting, H., Taguchi, M., Giordano, T. (2018). Validating the City Region Food System Approach: Enacting Inclusive, Transformational City Region Food Systems. *Sustainability*, 10, 1680.
- Brinkley, C. (2013). Avenues into food planning: A review of scholarly food system research. *International Planning Studies*, 18, pp. 243–266.
- Candel, J.J.L. (2014). Food security governance: a systematic literature review. *Food Security*, 6 (4), pp. 585–601.
- Canfield, M. C., Duncan, J., and Claeys, P. (2021). Reconfiguring food systems governance: the UNFSS and the battle over authority and legitimacy. *Development*, 64(3), pp. 181-191.
- Crush, J., Frayne, B., Haysom, G. (2020). *Handbook on Urban Food Security in the Global South*. Edward Elgar: Cheltenham, UK.
- Danladi, H., Rusli, M., and Makmom, A. (2018). Delphi exploration of subjective well-being indicators for strategic urban planning towards sustainable development in Malaysia. *Journal of Urban Management*, pp. 1–14. <https://doi.org/10.1016/j.jum.2018.08.001>.
- Development Initiatives. (2017). *Global Nutrition Report 2017: Nourishing the SDGs*. Development Initiatives, Bristol. https://www.globalnutritionreport.org/files/2017/11/Report_2017.pdf
- Dixon, J. (1999). A cultural economy model for studying food systems. *Agriculture and Human Values*, 16(2), pp. 151–160.
- Duit, A., Galaz, V. (2008). Governance and Complexity—Emerging Issues for Governance Theory. *Governance*, 21(3), pp. 311-335. doi:10.1111/j.1468-0491.2008.00402.x
- Duncan, J. (2016). Governing in a post-political era: civil society participation for improved food security governance. *Advances in Food Security and Sustainability*, 1, pp. 137–161.
- Dupouy, E., Gurinovic, M. (2020). Sustainable food systems for healthy diets in Europe and Central Asia: Introduction to the special issue. *Food Policy*, 96, 101952.
- Ericksen, P. (2006). *GECAFS Working Paper 2: Conceptualising Food Systems for Global Environmental Change (GEC) Research*.

- Ericksen, P. J. (2008). Conceptualizing food systems for global environmental change research. *Global Environmental Change*, 18(1), pp. 234–245.
- Eurostat (2020). Extra-EU28 trade of food, drinks and tobacco (SITC 0+1), by main partners. Extra-EU28 trade of food, drinks and tobacco (SITC 0+1), by main partners - Data Europa EU.
- Fanzo, J., Haddad, L., McLaren, R., Marshall, Q., Davis, C., Herforth, A., Jones, A., Beal, T., Tschirley, D., Bellows, A. (2020). The Food Systems Dashboard is a new tool to inform better food policy. *Nature Food*, 1(5), pp. 6-243.
- Food & Business Knowledge Platform.(F & BKP). (2020). “Food Systems Governance Mechanisms” Food systems Community of Practice meeting, Utrecht. February 6, 2020, from Food Systems Governance Mechanisms - CoP meeting 13 Dec 2019 (knowledge4food.net).
- Food and Agriculture Organization (FAO), Ifad, UNICEF, WFP and WHO. (2021). The State of Food Security and Nutrition in the World 2021 Transforming Food Systems for Affordable Healthy Diets. Rome: FAO.
- Food and Agriculture Organization (FAO). (1996). *World Food Summit: Rome Declaration and Plan of Action*.
- Food and Agriculture Organization (FAO). (2009). *Declaration of the world summit on food security*. Rome: FAO.
- Food and Agriculture Organization (FAO). (2011). *Good food security governance: The crucial premise to the twintrack approach*. Background paper ESA Works
- Food and Agriculture Organization (FAO). (2018). *Sustainable food systems: Concept and framework*. <http://www.fao.org/3/ca2079en/CA2079EN>.
- Gharaibeh, H. M. (2014). Cost control in mega projects using the Delphi method. *Journal of Management in Engineering*, 30(5), 04014024.
- Gillespie, S., Margetts, B. (2013). Strengthening capacities for enhancing the nutrition sensitivity of agricultural policy and practice. *SCN News*, 40, pp. 55–60.
- Gillespie, S., van den Bold, M. (2017). Food Systems, and Nutrition: Meeting the Challenge. *Glob. Chall*, 1, 1600002.
- Gillespie, S., Van Den Bold, M., and Hodge, J. (2019). Nutrition and the governance of agri-food systems in South Asia: A systematic review. *Food policy*, 82, pp. 13-27.
- Grant, M. (2015). A food systems approach for food and nutrition security. *Sight and Life*, 29(1), pp. 87-90.
- Hawkes, C., Parsons, A. (2019). *Rethinking Food Policy: A Fresh Approach to Policy and Practice Brief 1: Tackling food systems challenges: The role of food policy*. Centre for Food Policy. City University of London.
- Haysom, G. (2014). Food system governance for urban sustainability in the Global South. Unpublished Ph.D. thesis, University of Cape Town.
- Haysom, G. (2020). Perspectives on Urban Food System Governance in the Global South. In Handbook of Urban Food Security in the Global South; Crush, J., Frayne, B., Haysom, G., Eds.; Edward Elgar: Cheltenham, UK; pp. 363–379.
- Herforth, A., Frongillo, E. A., Sassi, F., Mclean, M. S., Arabi, M., Tirado, C., Remans, R., Mantilla, G., Thomson, M. and Pingali, P. (2014). Toward an integrated approach to nutritional quality, environmental sustainability, and economic viability: Research and measurement gaps. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1332, pp. 1–21.
- High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition. (2017). *Nutrition and Food Systems*. Rome, Italy: FAO.
- Hipel, K. W., Fang, L. and Heng, M. (2010). System of systems approach to policy development for global food security. *Journal of Systems Science and Systems Engineering*, 19, pp. 1–21.
- HLPE. (2014). *Food losses and waste in the context of sustainable food systems. A report by the High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition of the Committee on World Food Security*. Rome. <http://www.fao.org/3/a-i3901e>.
- Hooghe, L., Marks, G. (2003). Unraveling the Central State, but How? Types of Multi-level Governance. *American Political Science Review*, 97(2), pp. 233-243. Doi: 10.1017/s0003055403000649.
- Hospes, O., Brons, A. (2016). Food system governance: A systematic literature review. *Food systems governance*, pp. 13-42.
- Ingram, J. (2011). A food systems approach to researching food security and its interactions with global environmental change. *Food Security*, 3(4), pp. 417-431.
- Ingram, J., Ericksen, P. J. and Liverman, D. E. (2010). *Food Security and Global Environmental Change*. London and Washington, DC: Earthscan.
- Ingram, J.S. (2013). Priority research questions for the UK food system. *Food Security*, 5 (5), pp. 617–636.
- IPES-FOOD. (2015). The Case for a new science of sustainable food systems, Overcoming Barriers to Food Systems Reform.
- Jessop, B. (2002) Liberalism, neoliberalism, and urban governance: a state-theoretical perspective. *Antipode*, 34, pp. 452–472.
- Karimi Fard, S. h. (2019). Formulation of Food Sovereignty Model in Urban Ecological Agriculture in Tehran, PhD Dissertation, Shahid Beheshti University, Research Institute of Environmental Sciences. [In Persian]

- Keeney, S., Hasson, F., and McKenna, H. (2010). *The Delphi Technique. The Delphi Technique in nursing and health research*. Wiley Online Library.
- Klijn, E. (2012). *New public management and governance: A comparison*. In D. Levi-Faur (Ed.), *The Oxford Handbook of governance* (pp. 201–2012). Oxford University Press.
- Kooiman, J. (2003). *Governing as governance*. Thousand Oaks, Sage.
- Kooiman, J., Bavinck, M., Chuenpagdee, R., and Robin, M. (2008). Interactive governance and governability: An introduction. *The Journal of Transdisciplinary Environmental Studies*, 7(1).
- Krueger, R. A. (1994). *Focus groups*. A practical guide for applied research. 2nd ed. Thousand Oaks: Sage.
- Landert, J., Schader, C., Moschitz, H., and Stolze, M. (2017). A holistic sustainability assessment method for urban food system governance. *Sustainability*, 9(4), 490.
- Leeuwis, C., Boogaard, B. K., and Atta-Krah, K. (2021). How food systems change (or not): governance implications for system transformation processes. *Food Security*, 13(4), pp. 761-780.
- Mansfield, B., Mendes, W. (2012). Municipal food strategies and integrated approaches to urban agriculture: Exploring three cases from the Global North. *International Planning Studies*, 18, pp. 37–60.
- Minnery, J. (2007). Stars and their supporting cast: state, market and community as actors in urban governance. *Urban Policy and Research*, 25(3), pp. 325–345.
- Morgan, K. (2009). Feeding the City: The Challenge of Urban Food Planning. *Int. Plan. Stud*, 14, pp. 341–358.
- Nayyar, B., Yasmeen, R., and Khan, R. A. (2019). Using language of entrustable professional activities to define learning objectives of radiology clerkship: A modified delphi study. *Medical Teacher*, pp. 1–8. <https://doi.org/10.1080/0142159x.2019.1645951>.
- Nguyen, H. (2018). *Sustainable food systems concept and framework*. Rome, Italy: Food and Agriculture Organization of the United Nations.
- Olson, J., Clay, P. M. and Pinto Da Silva, P. (2014). Putting the seafood in sustainable food systems. *Marine Policy*, 43, pp. 104–111.
- Parsons, K., Hawkes, C. (2018). Connecting food systems for co-benefits: How can food systems combine diet-related health with environmental and economic policy goals?. *Retrieved from Copenhagen*. pp:1-36.
- Pereira, L. M. (2014). The future of South Africa's food system: What is research telling us? SA Food Lab, South Africa. Retrieved from http://awsassets.wwf.org.za/downloads/safl_brochure_email.
- Phungwayo, T. h., Kushitor, S. B., and Koornhof, L. (2021). Governance of food and nutrition security in Eswatini: an analysis of government policies and reports. *Agriculture & Food Security*, 10(1), 45. <https://doi.org/10.1186/s40066-021-00307-8>.
- Pothukuchi, K., Kaufman, J. (1999). Placing the Food System on the Urban Agenda: The Role of Municipal Institutions in Food Systems Planning. *Agric. Hum*, 16, pp. 213–224.
- Rochlin, S., Zadek, S., and Forstater, M. (2008). *Governing Collaboration. Making Partnerships Accountable for Delivering Development*. London: AccountAbility; available at http://www.accountability.org/images/content/4/3/431/Governing%20Collaboration_Full%20report.
- Rockström, J., Steffen, W. L., Noone, K., Persson, Å., Chapin III, F. S., Lambin, E., ... and Foley, J. (2009). Planetary boundaries: exploring the safe operating space for humanity. *Ecology and society*, 14(2):32. <http://www.ecologyand society.org/vol14/iss2/art32/>.
- SAM. (2019). *A scoping review of major works relevant to scientific advice towards an EU sustainable food system*. The Scientific Advice Mechanism Unit of the European Commission, 26p. web version. doi: 10.2777/044579
- Saviolidis, N. M., Olafsdottir, G., Nicolau, M., Samoggia, A., Huber, E., Brimont, L., ... and Bogason, S. G. (2020). Stakeholder perceptions of policy tools in support of sustainable food consumption in Europe: Policy implications. *Sustainability*, 12(17), 7161.
- Siddiki, S. N. (2015). How policy rules shape the structure and performance of collaborative governance arrangements. *Public Administration Review*, 75 (4), pp. 536-547.
- Smit, W. (2016). Urban governance and urban food systems in Africa: Examining the linkages. *Cities*, 58, pp. 80-86.
- Sonnino, R. (2016). The new geography of food security: Exploring the potential of urban food strategies. *Geogr.J*, 182, pp. 190–200.
- Sonnino, R., Spayde, J. J. (2014). *The 'new frontier'?: Urban strategies for food security and sustainability*. In *Sustainable food systems: Building a new paradigm* (Earthscan, pp. 186–205).
- Sørensen, E., Torfing, J. (2007). *Theories of democratic network governance* (Vol. 3). London: Palgrave Macmillan, United Kingdom.
- Steel, C. (2008). *Hungry city—how food shapes our lives*. London: Chatto and Windus.
- Steffen, W., Richardson, K., Rockström, J., Cornell, S. E., Fetzer, I., Bennett, E. M., ... and Sörlin, S. (2015). Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet. *Science*, 125985.
- Sundkvist, Å., Milestad, R. and Jansson, A. (2005). On the importance of tightening feedback loops for sustainable development of food systems. *Food Policy*, 30, pp. 224–239.

- Swinburn, B., Kraak, V., Rutter, H., Vandevijvere, S., Lobstein, T., Sacks, G., Gomes, F., Marsh, T., and Magnusson, R. (2015). Strengthening of accountability systems to create healthy food environments and reduce global obesity. *The Lancet*, 385 (9986), pp. 2467–2483.
- Tefft, J., Jonasova, M., Zhang, F., and Zhang, Y. (2021). *Urban Food Systems Governance*. FAO and the World Bank.
- Termeer, C. J., Drimie, S., Ingram, J., Pereira, L., and Whittingham, M. J. (2018). A diagnostic framework for food system governance arrangements: The case of South Africa. *NJAS-Wageningen Journal of Life Sciences*, 84, pp. 85-93.
- Treib, O., Bahr, H. and Falkner, G. (2007). Modes of governance: Towards a conceptual clarification. *Journal of European public policy*, 14, pp. 1–20.
- Van Bers, C., Delaney, A., Eakin, H., Cramer, L., Purdon, M., Oberlack, C., ... and Vasileiou, I. (2019). Advancing the research agenda on food systems governance and transformation. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 39, pp. 94-102.
- Vermeulen, S. J., Campbell, B. M. and Ingram, J. (2012). Climate change and food systems. *Annual Review of Environment and Resources*, 37, pp. 195–222.
- Vignola, R., Oosterveer, P. J. M., and Béné, C. (2021). *Conceptualising food system governance and its present challenges*. Wageningen University & Research.
- Von Braun, J. (2018). *Global Food Policy Report. Chapter 8: Governance Reform for Food, Nutrition, and Agriculture*. Washington D.C: IFPRI, pp. 62–70.
- Wang, J., Ding, X., Gao, H., and Fan, S. (2022). Reshaping Food Policy and Governance to Incentivize and Empower Disadvantaged Groups for Improving Nutrition. *Nutrients*, 14(3), 648.
- Watson, V. (2018). Locating Planning in the New Urban Agenda of the Urban Sustainable Development Goals. *Plan*, 15, pp. 435–438.
- Wiskerke, J. (2015). Urban Food Systems. In *Cities and Agriculture—Developing Resilient Urban Food Systems*; RUAF Foundation: Amsterdam. *The Netherlands*, pp. 1–25.
- Zangenehmadar, Z., Moselhi, O. (2016). Prioritizing deterioration factors of water pipelines using Delphi method. *Measurement: Journal of the International Measurement Confederation*, 90, pp. 491–499.
- Zerbian, T., de Luis Romero, E. (2021). The role of cities in good governance for food security: lessons from Madrid's urban food strategy. *Territory, Politics, Governance*, pp. 1-19.
- Zhong, T., Si, Z., Scott, S., Crush, J., Yang, K., Huang, X. (2021). Comprehensive Food System Planning for Urban Food Security in Nanjing, China. *Land*, 10 (10), 1090. <https://doi.org/10.3390/land10101090>.

نحوه استناد به این مقاله:

قلی پور، یاسر؛ احدنژاد روشتی، محسن و مشکینی، ابوالفضل (۱۴۰۲). تبیین الگوی حکمروایی خوب سیستم‌های غذای پایدار شهری. *مطالعات جغرافیایی نواحی ساحلی*، ۴ (۱۲)، صص. ۹۱-۱۱۳.
DOI: 10.22124/GSCAJ.2023.22592.1180

Copyrights:

Copyright for this article are retained by the author(s), with publication rights granted to *Geographical studies of Coastal Areas Journal*. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

